

Handwritten signature

Κ. ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ - ΞΕΝΑΚΗ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

του

Victor Hugo

ΑΘΗΝΑΙ
1921

116442

10442

Ο ΤΟΜΟΣ ΑΥΤΟΣ ΑΦΙΕΡΟΝΕΤΑΙ

Μ' ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ:

Στὸ μεγάλο Κυβερνήτη τῆς Ἀγγλίας

DAVID LLOYD GEORGE

Στὸ μεγάλο τέκνο τῆς Γαλλίας

GEORGES CLÉMENTEAU

Σ' ὅλους τοὺς εὐγενεῖς

ΦΙΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ποῦ ἀγωνίζονται καὶ πασχίζουν

γιὰ τὰ δίκαια

τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς.

Στις φωτερές ψυχές
του Λόρδου ΒΥΡΩΝΑ
του Στρατηγού ΦΑΒΙΕΡΟΥ
του Κόμη ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ
και
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ
στη Γιγαντομαχία
του Εικοσιένα

Μικρές διάδοξα κρυφά, από το φόβο της τυραννίας, τα Orientales του άετου με το μεγαλόπρεπο κι' άσπαστο πέταγμα Β. Οδύω. Τα ποιήματα αυτά συγκινοῦσαν βαθιά την πληγωμένη από τη σκληριά ψυχή μου και μου φέρναν δάκρυα στα μάτια· από το έργο του αυτό καταλαβαίνεις την άδολη, τη δυνατή, την άπέραντη αγάπη και το μεγάλο θαυμασμό που είχε ο ευγενής ποιητής για την ήρωική και άτυχη Έλλάδα μας του 1821. Σε μερικές του στροφές, γεμάτες από το πάθος του πόνου προς το έθνος μας και του θαυμασμού του προς τους Γίγαντες της μοναδικής στην ιστορία εκείνης εποχής, θαρρείς πως δέν τραγουδεί ξένη, αλλά γνήσια έλληνική Μούσα.

Ξέρω πως πολλοί κριτικοί δέν έκριναν ευνοϊκά το έργο αυτό του Οδύω και δέν το θεωροῦν από τα καλύτερά του. Ήμεεις όμως, που από τη στιγμή που νοιώσαμε τον έαυτό μας διαρκώς βλέπουμε να επαναλαμβάνεται γύρω μας, μ' έλλη την άσιατικήν αγριότητα από το ένα μέρος και μ' έλλη την έλληνικήν ανδρεία, και αυτοθυσία από το άλλο, ή ίδια έποποιία του Εικοσιένα· που είδαμε και βλέπουμε με καρδιά ματωμένη τα χωριά μας και τις πολιτείες, από την Κρήτη ως τον Καύκασο, ρημαγμένα από τον άνανδρο σφαγέα, και παραδομένα στις φλόγες· τις γυναίκες μας, τις μάνες μας, τα παιδιά μας, τις αδελφές μας δοσμένες στη σφαγή, στην άτίμωση, στην έξορία, στα χαρέμια, στα πιό άνήκουστα μαρτύρια, ήμεϊς μόνο μπορούμε να νοιώσουμε πόσο βαθιά αίσθάνθηκε ο Ποιητής και πόσο μάς συμπόνεσε κ' ήμεϊς μόνο μπορούμε να εκτιμήσουμε την άξία αυτών των ποιημάτων· είνε ή δέν είνε άριστούργημα ένα ποίημα που σε ένθουσιάζει, που σε συναρπάζει, που σε κάνει ν' άννατριχιάξεις από συγκίνηση και να σου έρχονται δάκρυα στα μάτια ; Όμολογώ πως, διαβάζοντας τα Orientales, συχνά έννοιωσα να γεννιώνται μέσα μου τα αισθήματα που ανά-

φερα και κοντά σ'αυτά ένα αίσθημα ιερώτερο, ένας γερός, ένας πλούσιος παλιός ευγνωμοσύνης για τον Ποιητή με τη μεγάλη καρδιά, και τη μεγάλη πνοή, που λυπάται σε μία του στροφή γιατί δεν μπορεί να πάει στην Ελλάδα και να χύσει γι' αυτήν το τιμημένο του αίμα· την ευγνωμοσύνη μου αυτή την εξαποκρυσταλλώνω στη μετάφραση δεκαεφτά ποιημάτων του, που αποτελούν αυτό τον τόμο. Αυτόν επικαλούμαι για να επιτύχω τη συγγνώμη για την τόλμη που είχα, να σκεφθώ και να πραγματοποιήσω αυτή τη μετάφραση, έργο δυσκολώτατο και άγχαριστο. Η μόνη άμοιβή μου β' είναι (το θεωρώ βέβαια) που β' γείνω αίτια να γνωρίσουν τα «^οΑνατολίτικα» όχι μόνο ή διανοούμενη μερίδα του έθνους (αυτή δεν περιμένει να γνωρίσει τον Ποιητή από μεταφράσεις) αλλά πρό πάντων ο λαός και που θα μεταδώσω και σ' αυτόν το ίδιο αίσθημα της ευγνωμοσύνης που με πλημμυρίζει για το μεγάλο ποιητή και άνθρωπο.

Όλοι οι μεγάλοι ποιηται έχουν και προφητικό χάρισμα· ο Οδύσσεος είχε τη διαίσθηση πως ή Ευρώπη θα μετανασούσε πικρά για την άποιά της και άδιαφορία μπρος στα εάσανα και τα μαρτύρια των λαών της Ανατολής, όταν έγραφε την ακόλουθη στροφή :

Ah, si l'Europe en deuil, qu'un sang si pur menace,
Ne suit jusqu'au sérail le chemin qu'il lui trace,
Le Seigneur la réserve à d'amers repentirs.

Δυστυχώς και σήμερα ακόμα, ύστερα από αγώνες και θυσίες που μόνο με το Είκοσιένα μπορούνε να συγκριθούν, και μ' όλες τις φοβερές εκατόμβες του μεγάλου πολέμου, πάλι ή Ευρώπη δεν έννοει να κάνει σωστά το δρόμο της. Μά ή γενναιότηης, ή αυτοθυσία των τέκνων της Ελλάδος και ή μεγαλόπνοη σοφία του Αρχηγού της Φυλής θα την καταπεισουν αυτή τη φορά να κάνει το δρόμο της έως το Σαράι. . .

Πόλη, Αύγουστος 1920.

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

Στους πυροπολιτάς του Φέγγι-Μπουλέντ

ΚΑΝΑΡΗΣ

Επιμ. εδ. 1919

Στ' ανοιχτά σαν παραδέρνει το καρδί· και κρεμάζει
ξεσχισμένα τα πανιά,
σαν κουρέλια στα κατάρτια, κόσκινο από το χαλάζι
που σκορπίζει ή κανονιά·

Όταν σμίγουν άνω κάτω σκοτωμένοι, πληγωμένοι,
ξάρτια κι' άγκυρες, καπνιά
κι' άρμπορα μισοσπασμένα, που σαν κόμη ζακριασμένη,
μπλέκουν γύρω τα σχοινιά·

στη βοή και στην άντάρα σαν τη ρόδα όταν γυρίζει
κι' είν' οι ναύτες σαν τρελλοί
και το πλήρωμα άφνιασμένο μιλά την πλώρη πλημμυρίζει,
μιλά στην πρύμη πηλαλεί·

τη φωνή του καπετάνου οι ναύτες όταν δεν άκουνε
και το πλοίο έλο βουλά
και σθησμένα τα κανόνια τ'όνα τ'άλλο όταν κλωτσούνε
μέσα στα θολά νερά·

[πλάι·
όταν τις βαθιές πληγές του, που του άνοιξαν σφαίρες
στα πλευρά τα σκοτεινά,
πλημμυρεί το πράσινο αίμα κι από τούτες το ρουφάει
κι από τις άλλες το ξερνά·

καὶ στήν ὄψη σπαρταράει κ' ἡ καρίνα παραδέρνει
πὰ στὸ κύμα τὸ ἄλμυρό· [γέρνει
ψόφια φάλαινα ποῦ μ' ἄσπρη τὴν κοιλιὰ στήν ὄψη
κι ἀργυρόνει τὸ νερό,

ὦ! τότε δόξα στὸ νικητὴ του·
ρίχνει τὸ γάντζο του τὸ γερὸ,
στὸ τσακισμένο καράβι σμίγει·
ἀητὸς περήφανος σὰ νικήσει,
στὸν πληγωμένο του τὸν ἐχθρὸ
ἔτσι τ' ἀνδρείο του νύχι μπήγει.

Καὶ στὸ κατάρτι του ὕστερα πάνω,
καθὼς σὲ κάστρου πύργο ψηλὸ
σημαία βάζει ἀνεμοδαρμένη,
ποῦ καθρεφτίζεται μέσ' στὸ κύμα
κι ὁ χρυσὸς ἴσκιος τῆς στὸ γιάλο
πότε στενεύει, πότε μακραίνει.

Τὰ ξακουσμένα τότε βασίλεια
ψηλὰ ἀνεβάζουν καμαρωτὰ
τὰ πιὸ περήφανα χρώματά τους·
οὐρανογάλαξο, ἀσῆμι, φλόγα,
λαμποκοποῦνε στὰ πεταχτὰ
μέσ' στὰ ὀλομέταξα κύματά τους.

Μὲ τέτοια κι ἄλλα μάταια στολίδια
τὴν περηφάνια τους τὴν τρελλή
νὰ θεραπάφουνε πολεμοῦνε·

Ξεχνοῦν πῶς κύμα τὸ κύμα σθῆνει
κι ἀπὸ τὴ δόξα τους τὴν πολλή,
μεθαύριο τίποτε δὲ θὰ βροῦνε.

Ἡ Μάλτα σθῆνει σταυροῦ σημαία
κι ἡ λαοβασίλισσα Βενετιά
πάνω σὲ κάθε γοργή τῆς πρύμη
τ' ἄγριο λιοντάρι τῆς ἀνεμίξει,
ποῦ τὸ φοβοῦνται καὶ τὰ θεριά,
κάθε λιοντάρι καὶ κάθε ἀγρίμι.

Δάμπει τῆς Νάπολης ἡ σημαία
μέσ' στὴ χρυσή τῆς κυματωσιὰ
κι ὅταν ἀγέρας τὴν ξετινάξει,
θαρρεῖς ἡ θάλασσα πῶς ἀλλάζει
τὴν οὐρανια τῆς τὴ φορεσιὰ
καὶ νύνεται ὄλο χρυσὸ μετάξι.

Μὰ κ' ἡ Ἰσπανία μᾶς ζωγραφίζει
στημένα στὸ ἔλατο τὸ γερὸ,
μέσ' στὶς μυριόδιπλες τὶς λουρίδες,
χρυσὰ τοῦ Λέοντα τὰ λιοντάρια
καὶ τῆς Καστίλλης πύργο ἀργυρὸ
καὶ τῆς Ναβάρρας τὶς ἀλυσοσίδες.

Ἡ Ρώμη ἰσάρει τὰ δυὸ κλειδιά τῆς
καὶ τὸ Μιλᾶνο παιδί μικρὸ
ποῦ τὸ δαγκάνει δράκου σαγόνι·

καὶ τῆς Γαλλίας κάθε καρδί:
βλέπεις τὸ γάλκινὸ του πλευρὸ
κρίνου λουλουδι νὰ τὸ χρυσώνει.

Σταμπούλ ἢ Τούρκα κρεμὰ τριγύρω
στὸ μισοφέγγαρο τὰ χαμνὸ,
τρεις οὐρὲς ἄσπρες ἀντὶ παντιέρα·
κι ἢ νιὰ πατρίδα τοῦ Βασιγκτώνα
πάνω σὲ κόκκινον οὐρανὸ
γαλάζια ἀστέρια σὰν τὸν αἰθέρα.

Σὲ μεταξόπανο κεντημένο
καὶ μ' ὠρθωμένα τὰ δυὸ φτερά
ἀητὸ παράξενο θάζει ἢ Αὐστρία,
ποῦ τὸ κεφάλι παντοῦ γυρίζει
σ' αὐγὴ καὶ δύση, στεριές, νερὰ
καὶ φοβερίζει μὲ μοχθηρία.

Ἔστερα ὁ ἄλλος ἀητὸς τοῦ Τσάρου,
ποῦ διπλοκέφαλος εἶν' ἀητὸς
κ' ἔχθρα τοῦ πρώτου παλιὰ κρατάει,
ὅπως ἐκεῖνος, τὰ δυὸ κεφάλια
σὲ δύο κόσμους στρέφει κι αὐτὸς
κι ἄλλο στὰ νύχια κόσμο θαστάει.

Ἡ Ἀγγλία πάλι, σὰ θριαμβεύει,
μέσα στὰ πέλαγα τὰ πλατιὰ
σημαία μὲ φλόγας χρῶμα ἀνεβάζει·
κι ὅταν τὸ κύμα τὴν καθρεφτίζει

θαρραῖς πῶς βλέπεις χυτὴ φωτιά
καὶ φλόγας ἴσκιο θαρραῖς πῶς μοιάζει.

Στῶν σκλαβωμένων τὸ ἔλατο πάνω
βλέπεις φιλόδοξο βασιλιά,
ποῦ τῆ δική του στήνει σημαία
καὶ τ' ἀναγκάζει ν' ἀπαρνηθοῦνε
πιὰ τὴν πατρίδα τους τὴν παλιὰ
κι ἄλλη νὰ κάνουν πατρίδα νέα.

Μαζὶ μὲ τ' ἄλλα του τὰ καράβια
τὸ σκλαβωμένο σέρνει σκαρί,
ποῦχε σκοπὸ ἄλλο καὶ τύχην ἄλλη·
καὶ μὲ καμάρι μεσ' στὸ λιμάνι
σὰν μπαί, τὸ χαίρεται καὶ θωρεῖ
ποῦνε ἢ ἀρμάδα του πιὸ μεγάλη.

Πάντα, σὲ κάθε παρμένο σκάφος
κάποια σημαία καμαρωτὴ
κρεμάζει ἐκεῖνος ποῦ τὸ σκλαβώνει,
γιὰ νὰ διαβάζει στὸ μέτωπό του
καθεὶς τῆ δόξα τοῦ νικητῆ
στοῦ νικημένου τὸ καταφρόνι.

Μὰ δ Κανάρης, τὸ δελφίνι, ποῦ ἢ βαρκοῦλα του ἀύλα-
τὰ νερὰ μ' ἀποκοτιά,
στὶς φρεγάδες ποῦ τσακώσει γιὰ σημαία του στηλόνει
τοῦ δαδιοῦ του τῆ φωτιά.

7 Νοεμβρίου 1828

ΤΑ ΚΕΦΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΑΡΑΓΙΟΥ

O horrible! O horrible! most horrible!
Shakespeare. Hamlet

Ὁ μαῦρος θόλος τῆς νυχτιᾶς, μ' ἄστρα μυρισπαρμένα,
καμάρωνε στὰ κύματα πάνω τὰ πισσωμένα·
ἢ Πόλη ἢ γελαζόμενη, μὲ πέπλο τὸ σκοτάδι,
στὸν κόλπο, ποῦ τὴν πλημμυρεῖ μὲ κύμα καὶ μὲ χάρδι
θαρροῦσες πῶς κοιμότανε σ' ἀστρόφωτη μιὰ σφαῖρα :
κάτωθε οἱ λάμπες τῶν νερῶν κι ἀπάνωθε τοῦ αἰθέρα.

Μὲ τὰ χαρέμιά της, ποῦ ζοῦν στὴ μοναξιὰ κι ὄρφανια,
μὲ τοὺς γαλαξίους θόλους της, ποῦ μοιάζουνε τὰ οὐ-
[ράνια,
μὲ χίλια μισοφέγγαρα, παῦ παίρνουν ζωὴ καὶ χάρη
ἔπο τὶς ἀχτίδες, ποῦ σκορπᾶ θαμπὰ τὸ νιὸ φεγγάρι,
θαρρεῖς ποῦ εἶνε κρεμάμενη στ' ἀγέρινα τὰ πλάτη
καὶ πῶς ἐχτίσανε στοιχεῖα τὸ κάθε της παλάτι.

Σὰν ἴσκιοι μαῦροι φαίνονταν οἱ θεώρατοί της πύργοι,
τὰ σπίτια μὲ τὶς στέγες τῶν τὶς πλακωτὲς κ' οἱ μύριοι
οἱ μιναρῆδες, τὰ ὄμορφα μπαλκόνια, τὰ κλεισμένα
παράθυρα, ποῦ τᾶκρυβαν καφάσια σκαλισμένα
καὶ τὰ χρυσὰ σαράγια της· τὴν ὄψη τους στολίζαν
οἱ φοινικιές, ποῦ τὰ κλαδιὰ σὰ φοῦντες ἀνεμίζαν.

Ἐδῶ κατάλευκο τζαμί, μὲ μιναρῆ βελόνι,
κατάρτι ἐλεφαντένιο, λές, πρὸς τὸν αἰθέρα ὑψόνοι.
Κιόσκια μὲ χρώμα γτυπητό, φανάρια ἐκεῖ σὰν ἄστρα
καὶ τὸ σαράι τὸ παλιὸ μὲ τὰ φηλὰ τὰ κάστρα
καὶ μὲ τοὺς χίλιους θόλους του, ἔπου λαμποκοποῦνε
σὰν κρήνη, μέσστὰ σκοτεινὰ, ποῦ γίγαντες φοροῦνε.

Νὰ τὸ σαράι! Ἀπόψε δὲ χαροκοπᾶ καὶ λάμπει .
Μὲ τύμπανο καὶ σὲ χαλιὰ σὰν ἀνθισμένοι κάμποι,
κάτω ἀπ' ἀτλάζια ἐχόρευαν σουλτάνες κεντημένα·
κι αὐτὸ σὰ νᾶταν βασιλιᾶς μὲ τὴ χρυσή, στολή του
ἔξη χιλιάδες ἔδειχνε στὰ τέκνα τοῦ προφήτου
κεφάλια, ποῦ στολίδια του φοροῦσε φαντασμένα.

Χλωμά κεφάλια, μὲ ματιὰ σθηστή, μαλλιά σὰν πίσσα,
στ' ἀκρότειχα τ' ἀράδιασαν γραμμὴ βαλμένα κ' ἴσα.
Τᾶχαν κορῶνα γιασεμιά, τριανταφυλλιᾶς καὶ κρῖνοι
καὶ πάνω τᾶστρο τῶν νεκρῶν, ὅπου στὴν ματωμένη
τὴν ὄψη τους ἐσκόρπιζε χλωμάδα πονεμένη,
παρηγοριὰ τοὺς ἔδινεν ἢ σπλαχνικὴ σελήνη.

Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ψηλότερες καταραμένες πύλες
τρία κεφάλια κάθονταν — ἀέτωμα σὲ στῆλες —
καὶ τὰ χτυποῦσε τὸ φτερὸ τοῦ κόρακα τ' αὐθάδη.
Μοιάζανε πῶς τὰ χώρισεν ἢ σπάθη ἀπὸ τὸ σῶμα
τῶνα στὴ μάχη, τ' ἄλλο ἐκεῖ στὴν προσευχὴ κι ἀκόμα
τὸ τρίτο μέσα στὸ βαθὺ τοῦ μνήματος σκοτάδι.

Ἐξαφνα ἐκεῖ ποῦ στέκοσαν βουδοὶ κι ἀποσταμένοι,
τῶν παλατιῶν οἱ φύλακες σὰν ἀποκοιμισμένοι,
τὰ τρία κεφάλια μίλησαν. Κι' ἀκούστηκε αὐτοῦ κέρα
φωνή, σὰν φαλμωδιὰ ποῦ ἀκούς μέσα σ' ὄνειρου ζάλη,
σὰν κύματος μουρμουρητό, ποῦ σβήγει στὸ ἀκρογιαλὶ
ἢ μέσ' στὰ δάση, σὰ γλυκὸ νανούρισμα τ' ἀγέρα.

3

Πρώτη φωνή

[πιά σας !

- » Ποῦ εἶμαι; Τὸ μπουρλότο μου! Πανιὰ καὶ στὰ κου-
- » Τὸ Μεσολόγγι, ἀδέλφια μου, τὸ δόλιο μᾶς καλεῖ.
[σας
- » Νὰ οἱ Τούρκοι τὸ τριγύρισαν· ἐμπρὸς ἀδέλφια, γειά
- » καὶ πίσω νὰ τοὺς στείλουμε πρὸς τὴν Ἀνατολή.
- » Σῦρτ' ἔσεῖς καπετάνιοι μου καὶ ἐγὼ θὰ πάω παρέκει.
- » Φάρος γιὰ σᾶς νᾶν' τὸ δαδί, γι' αὐτοὺς ἀυτροπελέκι.

- » Ὡ Κόρινθο ! σ' ἀφήνω γειά μὲ τ' ἀψηλὸ ἀκρωτήρι !
- » Νερὰ ποῦ δὲ κάθε βράχος σας μιὰ νίκη ἀντιλαλεῖ.
- » Καὶ σεῖς, ὅπου στὰ κύματα πάνω σᾶς ἔχουν σπείρει
- » νᾶχετε γειά, νησιά, ὁ Θεὸς σᾶς ἀγαπᾷ πολύ,
- » ποῦ τὴν ἡμέρα μοιάζετε θάλασσά μ' ἀνθούς καὶ χλόη
- » καὶ μέσ' στὴ νύχτα ἀλάβαστρα μὲ σμύρνα καὶ μ' ἄλλο.

- » Ὑδρα περήφανη ἔχε γειά! Ὑδρα, καινούργια Σπάρτη.
- » Ἐανοίγω στὰ τραγούδια σου τὴ νιά σου λευθεριά·
- » πίσω ἀπὸ τὰ καράβια σου μὲ τ' ἀψηλὸ κατάρτι

- » κρυμμένο ἐγὼ τὸ κάστρο σου θωρῶ. Σ' ἀφήνω γειά,
- » σὲ σένα ἔλας οἱ ἐλπίδες μου ποῦ ἔλα θὰ πᾶνε πρύμα,
- » Βράχα, ποῦ δέρναι ὁ κεραυνὸς καὶ ποῦ τρυπᾷ τὸ κύμα!

- » Ἄν τὸ γλυτώσω, ἀδέλφια μου τὸ δόλιο Μεσολόγγι,
- » τάζω καινούργια μιὰ ἐκκλησιὰ νὰ χτίσω στὸ Χριστό·
- » μὰ ἂν πέσω καὶ τοῦ Χάροντα μὲ προσδεχτοῦν οἱ λόγγοι
- » τὸ θέλημά μου, τὸ στερνὸ τὸ θέλημα, εἶν' αὐτό :
- » Τὰ κόκκαλά μου θάψτε τας' ἐλεύθερο δασίλειο [ἴλιο.
- » καὶ σκάψτε τὸ μνημοῦρί μου στὴν ἑαστεριά, στὸν

- » Στὸ Μεσολόγγι Ἀγαρηνοί; Διώξτε τους παλληκάρια!
- » τᾶσκέρι ἀπὸ τὸ κάστρο σας, τὸ στόλο ἀπ' τὸ γιαλό.
- » Τὴ ναυαρχίδα μὲ τριπλὰ κανόνια καὶ ζωνάρια
- » κι αὐτὸν τὸν καπετάν πασὰ θὰ κάψω μὲ καλό.
- » Κι ἂν διπλωρώσω μιὰ φορὰ καὶ τὸ μπουρλότο ἀνάψω
- » μὲ φλόγες τ' ὄνομά μου ἐγὼ στὴν πύρμη της θὰ γράψω.

[ἐπάνω

- » Μὰ ὡς ποῦ νὰ πῶ «Νικήσαμε» μιὰ βόμβα πέφτει
- » στὴς βάρκας μου τῆς δρομερῆς τ' ἀδύνατο σκαρί,
- » τὴ σπάνει, παραδέρνεται, κάνει νερά, τὰ χάνω,
- » μὲ κουκουλόναϊ ἢ θάλασσα κ' ἐμένα ἢ ἀλμυρή.
- » Σχωρνατέ με! τυλίγομαι φύκια γιὰ σάβανό μου,
- » παίρνω τὸν πάτο τοῦ γιαλοῦ γιὰ στρῶμα τὸ στερνὸ μου.

- « Ὅναιρο εἶταν καὶ ξύπνησα. Μὰ πῶς αὐτὸ τὸ θᾶμα;
- » Κεφάλι, ποῦ εἶν' τὸ χέρι σου καὶ ποῦ εἶνε τὸ δαδί;
- » Καὶ ποῖδ' ἄνε τὸ σκιάχτρο αὐτὸ ποῦ μ' ἔβαλαν ἀντάμα;

- » Τραγουδι άκούω παρκαί! κοπέλλα τραγουδαί!
- » Τάχα ψυχές στόν ουρανό ψέλνουν κι' άχολογάει;
- » Μήν εϊμαστε στόν ουρανό; Αϊματα!... Τò σαράϊ!...»

4

6. φωνή

- » Ναί! τò κεφάλι μου θωρείς μέσ' στò σαράϊ, Κανάρη,
 - » παρμένο άπό τò φέρετρο για τούτη τή γιορτή.
 - » 'Ο Τούρκος και τόν τάφο μου ξέσκαψε νά τò πάρει.
 - » Για τήρα! τὰ ξεσκλειδία μου άξιά τάχουν αυτοί.
 - » Για δες τι άπό τò Μπότσαρη άφήνει στò Σουλτάνο
 - » τò σκουληκάκι που γυρνά σè κάθε μνημα πάνω.
-
- » 'Εκεί που, λές, κοιμόμωνα μέσ' στò στερνò κρεβάτι
 - » «Τò Μεσολόγγι πέφτει πιά!» μουρθε σά μιά φωνή.
 - » Μέσ' στη νυχτιά του τάφου μου μισόγυρα κομμάτι
 - » κι άκούω βρόντους κανονιών, σά νάταν κερανοί
[γουν
 - » κι όχλοβοή και ταραχή και άντάρ' άκούω νά σμί-
 - » κι άκούω σπαθιές και βήματα που τρέχουνε νά φύγουν.
-
- » Μέσ' στò μεγάλο τò κακò και μέστην παραζάλη
 - » μέκραξαν : «Σύ, του Βότσαρη ή άνίκητη σικιά,
 - » έσò μπορείς άπ' τόν έχθρò νά μάς γλυτώσεις πάλι.
 - » Νά πεταχτώ πολέμαγα, μέσα στα σκοτεινά
 - » κ' έξω νά βγώ, μά σπάνανε στα μάρμαρα τὰ κρύα
 - » τὰ κόκκαλά μου· σάρκα πιά δέν εϊχανε καμμία.

18

- » 'Αξαφνα σάν ήφαιστειο κορόνει ή γη και σείεται
- » κ' ύστερα τάφου σιωπή βασιλεψε βαθιά
- » και με τò μάτι τής ψυχής, μάτι που δè γελιέται,
- » βλέπω άπτη γη, τή θάλασσα, τις φλόγες, τή φωτιά,
- » μύριες φτερούγιζαν 'ψυχές στò μαυρισμένο άγέρα
- » άλλες ψηλά στόν ουρανò κι' άλλες στόν 'Αδη πέρα.

- » Σά μπήκαν μέσα οι άπιστοι τò μνημά μου τ'άνοίξαν,
- » κέψανε τò κεφάλι μου 'πò τò νεκρò κορμί,
- » με τὰ δικά σας στò σακκι του Τάταρου τὰ ρίξαν.
- » 'Από χαρά τραντάχτηκαν τὰ κόκκαλα με όρμη :
- [χάρη
- » για τήν 'Ελλάδα θάρρεψα και του Σταυρου τή
- » πώς τή ζωή μου δυò φορές θυσίασα, Κανάρη.

- » Τελειώσαν τώρα τὰ γραφτά τής Μοίρας μας και βάρη.
- » Σταμπούλ ή σκλάβα για νά ιδει τόν τρύγο του φονιά
[τò Φανάρι
- » τρέχει άπ' τούς Πύργους τούς 'Εφτά και μέσ' άπ'
- » και τὰ κεφάλια περγελά με βάρβαρη άπονιά.
- » Λές του Σουλτάνου έστρώσανε στò άμαρτωλò σαράϊ
- » τραπέζι που θα φιλευτεί με γυπες πλάϊ-πλάϊ.
- [κάρι,
- » 'Εδω ειν' και τ'άλλα τὰ παιδιά· ο Κώστας τò παλλη-
- » κι ο Χρήστος άπ' τόν 'Ολυμπο κι ο Λιάς άπ' τὰ νησιά
- » κι ο Κίτσος, που ειν' του Βύρωνα του ποιητή καμάρι,
- » ο Μάερ, παιδι των 'Αλπεων, σύντροφος στη φωτιά,
- » στου Θρασυβούλου τὰ παιδιά που πρόσφερε τὰ βέλη
- » και τή σαίτα τήν τρανή του Γουλιέλμου Τέλλη.

19

- [διόλου]
- » Μὰ βλέπω κι' ὄψεις ἄγνωστες ποῦ δὲν ταιριάζουν
 - » μέσ' στῶν ἡρώων τῆ σειρά· κεφάλια ἰδὲ ἀχαμνά!
 - » Εἴν' οἱ καταραμένοι γιοὶ τοῦ Ἑλλῆς καὶ τοῦ Διαδόλου,
 - » τούρκων κοπάδια δουλικὰ ποῦ τρέμουνε σκυφτά.
 - » Κάπου μὲ τὰ κεφάλια τους σωστεύουνε κανένα
 - » κεφάλι, ὅταν στὸ μέτρημα λειψὰ β'γοῦν τὰ σταλμένα.
-
- » Σὰν τὸν παλιὸ Μινώταυρο, ποῦ λέει τὸ παραμῦθι,
 - » ἓνας μονάχα ζεῖ σ' αὐτῆ τοῦ δράκου τῆ σπηλιά
 - » καὶ τὰ κεφάλια μας νὰ ἰδοῦν, κάλεσε σκλάβα πλήθη.
 - » Κι αὐτοὶ ποῦ βλέπουν τὰ ἔργια, δοῦλοι χωρὶς μιλιὰ,
 - » κ' εὐνοῦχοι πρόστυχοι, βυθοὶ καὶ μπόγες ματωμένοι
 - » πτώματα, πῆς, καθὼς ἔμεις κι' αὐτοὶ ἔνε πεθαμένοι.
-
- » Ἄκους τὸ κλάμα, τίς φωνές ;... Ἀνάθεμα τὴν ὥρα
 - » ποῦ οἱ ἄτιμοι τίς κόρες μας, γυναῖκες, ἀδελφές,
 - » μαραίνουν στὴ φαρμακερὴ πνοή τους· κύττα τόρα
 - » ἢ τίγρισσα ἢ θασιλική, χαρᾶς μπήγει κραυγές,
 - » ποῦ ἀπόψε τίς παρθένες μας, τίς δόλιες θὰ χορτάσει
 - » καὶ στὰ νεκρὰ κεφάλια μας αὔριο θὲ νὰ ξεσπάσει.

5

τρίτη φωνή

- » Εἴμ' ὁ Δεσπότης Ἰωσήφ. Εἰρήνη ἀδέλφια! Ἄφ' ὅτου
- » χάσαμε τίς ἐλπίδες μας, τὸ Μεσολόγγι πιὰ
- » τὴν μαύρη πείνα τοῦ ἔσθησε στὸ φλογοςάθανό του

20

- » μέσα σ' αὐτὸ τυλίζοντας ἀμέτρητη τουρκιά·
- » τὸ θῦμα αὐτὸ τὸ τρομαρὸ ποῦ ἐπάνω στὸ βωμό του
- » τίς ἐκδικήτρες ἀναψε τίς φλόγες μοναχὸ του.

- » Εἶδα στὴν πείνα ἀδύνατο ποῦ εἶνε ν' ἀντισταθοῦμε
- » καὶ σ' ἔλους τὸ διαλάλησα, πολίτες καὶ στρατό :
- » πᾶμε παιδιὰ στὴν ἐκκλησιὰ γιὰ νὰ λειτουργηθοῦμε
- » τὸ δεῖπνο νὰ δειπνήσουμε μαζὶ τὸ μυστικόν.
- » Ἔνα φαγιὸ μονάκριβο μᾶς ἔχει μείνει ἀκόμα [σῶμα
- » γιὰ τὴν ψυχὴ μας, τοῦ Χριστοῦ τὸ αἷμα καὶ τὸ

- » Τὶ κοινωνία ἀφάνταστη! Βάζουν πολλοὶ στὸ στόμα
- » τὰ τίμια Δῶρα τοῦ Χριστοῦ, στὸ ψυχομαχητό·
- » στρατιῶται ποῦνε σκαλετοὶ μὰ πολεμοῦν ἀκόμα,
- » γυναῖκες, γέροι, κορασιὲς μέσα στὸ θρηνητό
- » καὶ μάννες ποῦ κρατούσανε σὲ στῆθος μαραμένο
- » τὰ τέκνα καὶ τὰ βύζαιναν γάλα φαρμακωμένο.

- » [σκοτάδι]
- » Ἡ νύχτα πλάκωσε· ἀπολνᾶ· μὰ οἱ Τούρκοι στὸ
- » βρῆκαν ἐρείπια μοναχὰ καὶ πτώματα πολλὰ.
- » Στὴν ἐκκλησιὰ μὲ φόβο πᾶν καὶ μπαίνουνε κοπάδι,
- » καὶ, λάφυρο στὰ χέρια τους, ἀπὸ σπαθὶ κυλᾶ
- » πάνω στὴν Ἄγια Τράπεζα κομμένη ἢ κεφαλὴ μου·
- » δὲν ξέρω ποιὸς μὲ σκότωσε μέσα στὴν προσευχὴ μου.

- » Σχωρνατ' ἀδέλφια τὸ Μαχμούτ! μιὰ βάρβαρη ἐξουσία [μακρυά.
- » χώρια ἀπτόν κόσμον τὸν κρατεῖ κι ἀπ' τὸ Θεὸ
- » Τυφλὴ ψυχὴ ποῦ τοῦρανοῦ ἀψηφᾶ τὴ βασιλεία

21

» και τρέμει στο κεφάλι του ή κορωνα του ή βαριά,
» που τη στολίζουν γύρωθε κεφάλια και ξιππάζει
» κ' ίσως να είναι λιγότερο κακός απ' ότι μοιάζει.

» 'Ο κακομοίρης πάντα ζει με φόβο στην καρδιά του.
» νομίζει πως παντοτεινά θάνε στον κόσμο αυτό.
» Μέρα και νύχτα ίδιο γι'αυτόν και μέλα τὰ καλά του,
» τὸν τρώνε οἱ ἔννοιες. Τὸ εἶδωλο μοιάζει τὸ χρυσωτό,
» ποῦ δούλοι τὸ θυμιάζουνε, δούλοι τὸ προσκυνοῦνε
[σταθοῦνε.
» και τρῶν' απ' τὸ σπαχὴ ξυλιές, σὰν κάνουν νὰ

» 'Όλα γιὰ σὰς εἶνε τιμὴ, χαρὰ και πανηγύρια,
» ὦ νικημένοι νικηταί! . . . Αὐτὸ θε νὰ γραφτεῖ.
» 'Η εὐλογία τοῦ Θεοῦ μαζὺ σας στα μαρτύρια·
» τὴ δόξα σας ὁ θάνατος νὰ σῶσει δὲν μπορεῖ·
» τ' ἄθαφτα εἶνε κεφάλια σας τρόπαια και βραβεῖα
» κ' εἶνε και τὰ κουφάρια σας περήφανα μνημεία.

» Τὴν πίστη ὅσοι ἀρνηθήκανε πῶς τόρα σὰς ζουλεύουν!
» Ἄναθεμα στὸν ψεύτικον ἐκεῖνο χριστιανό!
» Μέσ' στὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἄδικα τὸν γυρεύουν.
» Ἄγγελος δὲν τὸν καρτερεῖ ψηλὰ στὸν οὐρανό·
» τὸ σιχαμένο του ὄνομα στὸν κόσμο θε νὰ γίνει
» σὰν τὸ φαρμάκι, ποῦ ὁ καθεὶς ἀπὸ τὸ στόμα φτύνει.

» Καὶ σὺ, Εὐρώπη Χριστιανή, δὲς τὸ παράπονό μας!
» Σ' ἄλλον αἰῶνα ἂν ζούσαμε κάποιος σου βασιλιάς,
» ὁ Λουδοθεϊκὸς θάτρεχε μ' ἱππότες στὸ γιαλό μας.

» Προτοῦνὰ σ' εὔρει τ' ἄδικο, πέ μας τι προτιμᾶς :
» Τὸ Μουχαμέτη ἢ τὸ Χριστό; Σταυρὸν ἢ γιαταγάνι;
» Μαρτύρων φωτιστέφανο γιὰ χότζα μὲ τουλπάνι ;»

Κανάρη, Βότσαρη, Ἰωσήφ, ψυχὲς τρισαγιασμένες,
θ' ἀκούσει τὸ παράπονο ποῦ ἔσθησε στὴ θανά,
καὶ θὰ τὸ δεῖ στίς ὄψεις σας τίς παραπνοεμένες·
καὶ ψέλνοντες μνημόσυνο μαζὶ, μὲ μιὰ φωνή,
οἱ δυὸ οἱ Ἑλλάδες μὲ διπλὴ δόξα θ' ἀνταμωθοῦνε
σ' ἄρπα ἢ λαγοῦτο τὴν ὠδὴ τούτη γιὰ νὰ σὰς ποῦνε:

» Ἀγιάσατε και γίνατε μάρτυρες δοξασμένοι,
» πνευματικοὶ και ἡμίθεοι, στα θάσανα ἀδελφοί.
» Στὴ μάχη ὅλο νικούσατε, και τόρα, σκοτωμένοι,
» χέρι ἄπιστου σὰς μέλυνε τοὺς τρεῖς σας τὴν κορφή.
» και Θερμοπόλες εἶχατε και Γολγοθὰ συνάμα·
» νὰ θυσιάξεστε παντοῦ και πάντα εἶχατε τόμα.

[θὰ πῆσει,
» Ἄ! ἂν ἡ Φραγκιά, ποῦ ἀπάνω τῆς τ' ἀγνὸ αἶμα σας
» ὡς τὸ σαράι τὸ χρέος τῆς νὰ κάνει δὲ νοιαστεῖ,
» ἀπ' τὸ Θεὸ θὰ παιδευτεῖ πικρὰ και θὰ πονέσει.
» Σὰς προσκυνοῦν στίς ἐκκλησιές, παπᾶ, πολεμιστὴ

[χώρια,
» και ναύτη· Οὐρανὸς κι Ὀλυμπος σὰς καρτεροῦνε
τριάδα, ἔσεῖς μαρτυρικὴ και πούλια ἡρώων πανώρια !

Στήν φυγή τοῦ Β. Ούγώ.

ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ

Allons, jeune homme, allons, marche !
André Chénier.

Στήν Ἑλλάδα, στήν Ἑλλάδα! Ὅλους σὰς ἀφήνω γειά.
Φθάνει πιὰ ὅσο μαρτυρήσαν τὰ γενναία τῆς παιδιά.
Τῶν τυράννων μαῦρο τὸ αἷμα ἄς τρέξει τώρα.

[θεριά!
Σύντροφοι, μπρὸς στήν Ἑλλάδα ! Ἐκδίκηση καὶ λευ-
Τὸ μανδηλι στὸ κεφάλι, τὸ σπαθί μου στὰ πλευρά,
τᾶλογό μου νὰ σελλώσετε στήν ὥρα !

Πότε φεύγουμε; Τὸ βράδυ! ποῖς προσμένει τὸ πουρνό;
Τ' ἄρματά μας, τ' ἄλογά μας, τὸ καράβι στὸ Τουλώ !
θὰ ἤθελα νᾶχω φτεροῦγες, ὄχι πλοία.
Νάχαμε τ' ἀπομεινάρια τοῦ παλιοῦ μας τοῦ στρατοῦ
θὲ νὰ βλέπαμε τίς τίγρεις, τοὺς σαρακηνοὺς αὐτοῦ
πῶς θὰ φεύγαν σὰ ζαρκάδια μὲ δειλία.

Ἔμπα ἐμπρός ἐσύ, Φαβιέρε, σὺ ποῦ μοιάζεις βασιλιάς,
ἔπου ντρόπιασες τοὺς ἄλλους βασιλιάδες τῆς Φραγκιάς,
ἀρχηγὲ τῶν τακτικῶν ποῦ πειθαρχοῦνε. [σκιά
Μέσ' στοὺς Ἑλληνας σὲ βλέπω σὰν ἀρχαίου Ρωμαίου

πολεμάρχη, καὶ γενναῖο ποῦ τὰ χέρια σου τραχιὰ
ἐνὸς ἔθνους τῆ σκληρῆ, τύχη, βραστοῦνε.

Σηκωθείτε ἀπὸ τὸν ὕπνο σεῖς, τουφέκια γαλλικὰ
κ' ἐσεῖς τύμπανα καὶ βόμβες καὶ κανόνια φονικὰ,
ποῦ τ' ἀκούραστο τῆς μάχης εἶστε στόμα.
Χλιμιντράτε ἄτια, ποῦ σκάφτει τὸ ποδᾶρι σας τῆ, γῆ
κ' ἐσεῖς σπάθες, ποῦ ὡς τὴν ὥρα δὲ χαρήκατε σφαγῆ
καὶ πιστόλες ποῦ γεμάτες εἶστε ἀκόμα.

[γραμμαψί,
Λαχταρῶ νὰ μπῶ στῆ μάχη, ἐκεῖ, στήν πρώτη, τῆ
γιὰ νὰ ἰδῶ πῶς οἱ σπαχήδες χύνονται σὰν ποταμοί,
πῶς χυμοῦνε στήν ἀνήσυχη πεζοῦλα.
Γιὰ νὰ ἰδῶ τὸ δαμασκίτους στοῦ ἵππου τὴν ὄρμη συρτό,
Πῶς θερίζει τὰ κεφάλια μὲ λεπίδι λυγιστό.
Μπρός!...Μὰ στάσου ποιητή, δὲ, μιὰ στιγμοῦλα !

Πάλι τοῦ πολέμου ἡ θέρμη ποῦ τῆ φαντασία μ' ὠθεῖ ;
Ἐγώ !; μόνο παιδιά, γέροι θὰ μὲ παίρνανε μαζί.
Τι εἶμαι; Φάντασμα ποῦ μιὰ πνοή σκορπάει.
Σὰ φυλλάρι μαραμμένο ποῦ ἀπτὸ δέντρο ξεκολνᾷ
καὶ διαθαίνει μὲ τὸ ρέμα κ' ἡ ζωὴ μου ἔτσι περνᾷ
κι ἀπ' ὀνειράτα σ' ὀνειράτα κυλάει.

Καὶ σὲ συλλογὴ μὲ βάζουν, δένδρα, ἀγέρας καὶ βουνὰ!
Συλλογιέμαι ὅλη τῆ μέρα, ὅταν φλογέρα, σιγανὰ,
ἢ ὅταν φύλλωμα στὸ δάσος ψιθυρίζει.
Τὸ βασίλειμα μοῦ ἀρέσει στὰ λαγγάδια νὰ γυρνῶ

καὶ στὴ λίμνη, ποῦ καθρέφτη ἀργυρὸ μοιάζει καὶ ἀγνό,
καὶ τὰ θλόλευκα τὰ νέφη καθρεφτίζει.

Πῶς μ'ἀρέσει καὶ ἡ σελήνη ποῦ προσβάλλει ντροπαλὴ
μέσ' ἀπὸ πυκνὴ θολοῦρα πέρ' ἀπ' τὴν ἀνατολή.

Ἡ γλωμὴ μὲ μαῦρα σύννεφα ἔταν σμίγει!

Τὸ βαρὺ ἀγαπῶ τ' ἀμάξι, ποῦ μὲ κρότο σὰν περνᾷ
κάθε νύχτα ἀπὸ τὶς μάνδρες, τὰ μανδρόσκυλλα ξυπνᾷ,
ποῦ γαυγίζουσι στὸ σκοτάδι ὡς ποῦ νὰ φύγει

1827

Στὸ Ναύαρχο Κουντουριώτη τῆς Ἑλλάδος

ΝΑΥΑΡΙΝΟ

Ἡ. ἱη. τρισάκμοισιν.
ἱη. ἱη. ἑτάσιον ὀνόμειοι
Αἰσχέλου, Πέροισι.

Ἐκατὸν εἴκοσι καράβια! Κλάψε τὴν, Κανάρη, τόρα
[μπόρα,
τὴ μεγάλη ἀρμάδα. Ποῦ ἦσουν, τῶν πελάγων ἐσὺ ἦ
νὰ σκορπίσεις χαλασμό;

Πῶς τὸν Τοῦρκο νὰ τσακίσουν μπόρεσαν χωρὶς ἐσένα;
Κλάψε! Ὅπως ἔ Κριγιώνης ἀπὸ μάχη κ' ἐσὺ ἀπὸ ἓνα
λείπεις στόλου κορωμό.

Ὡς τὰ τόρα ἔταν ἡ πλάκα τῶν πελάγων φλογισμένη
ἔμοιαζε σὰν κάποια λίμνη κόλασης αἱματωμένη
μ' ἄγρια λάμπωντας πυρά,
κάποια τούρκικη φρεγάδα, ἔταν πέταγε στὰ οὐράνια
στολισμένη μ' ὠραῖες φλόγες καὶ μὲ πύρινα στεφάνια,
σὰν ἠφαιστειο στὰ νερά!

ἔταν κύλαγε τὸ κῦμα λιγερά σπαθιά, σαρίκια, [φύκια,
τέντες, φλάμπουρα, πανάκια καὶ κατάρτια μέσ' στὰ
στόλων καὶ στρατῶν ψιχιά,
τῶν βεζύριδων τὶς γοῦνες, τῶν ναυτῶν βρακιά σχισμένα,
σημειωμένα μὲ τὴ φλόγα, μέσ' στὸ κῦμα μουσκεμένα
μαυρισμένα ἀπ' τὴν καπνιά!

μέσ' στῆς Αἴγινας τὸ πέλαο, κεραυνὸς ὅταν βροντοῦσε
ποῦ ὁ ἀντίλαλος μὲ χίλια στόματα τὸ χαιρετοῦσε
ἔπὸ τὰ μακρυνὰ βουνά,
ἢ Φραγκιά τῆ φλογισμένη τῆν Ἐνατολῆν ἐθεώρει
καὶ χαρούμενος, ὁ ναύτης φώναζε πάνω ἀπ' τῆν πλώρη:
« Νά! ὁ Κανάρης μας περνᾶ ».

Σὰν καιγότανε ὡς τὰ τόρα, μέσα σὲ νερὰ ἀχνισμένα,
τόσοι καπετὰν πασάδες μὲ καρᾶβια ἄρματωμένα,
ποῦ κρυβόταν στὴ νυχτιά,
ξέραμε ποιὸς πάλι παίζει τέτοιο τρομερὸ παιχνίδι·
τὸ μπουρλότο εἶταν αἰτία, τὸ δαδί σου εἶταν τὸ φίδι
π' ἀνάθε ἀσθηστη φωτιά.

Κλάψε σήμερα, ναὶ κλάψε! πάλεψαν χωρὶς ἐσένα!
Γιατὶ δίχως τὸν Κανάρη σπείρατε παιδιὰ καυμένα
βόλι, φλόγα, τρικυμίες;
Μήπως τοῦ Θεοῦ τῆς Ἑλλῆς τὸ δεξιὸν δὲν εἶνε χέρι;
Ἐπρεπε νὰ τὸ φυλάξουν: Κι αὐτὸς κάλεσμα ἐκαρτέρει
σ' αὐτὲς ὅλες τίς γιορτές.

2

Παρηγορήσου! Κύττα ἢ Ἑλλάς σου
πιά λευθερώθη. Τόρα ἢ Φραγκιά
μέσ' ἀπ' ἀθάνατα πέλαγά σου
διώχνει τὸν τύραννο, τῆν Τουρκιά.
Μπαίνει ἢ Γαλλία σὰν τὸ λιοντάρι
κ' ἢ τύχη ἀλλάζει. Ἄστην νὰ πάρει

28

κι ἀπὸ τῆ δάφνη σου ἓνα φυλλάρι,
ποῦ τῆν πατρίδα σου συμπονεῖ.
Τοῦ Ὅμηρου Ἑλλάδα, μάννα θλιμμένη,
Ἑλλάδα τοῦ Μπαῖρον, δόλια ἀδελφί,
τόρα τραγοῦδα χαρᾶς στροφί,
σὰν ἀπὸ κλάμα φωνῆ σου μένει.

Τῆν κακομοίρα, τόσο ὁμορφοῦλα
νὰ τῆν καρφώσουνε στὸ σταυρό!
Κάθε βεζύργης στὴ σκλαβοποῦλα
μαρτύριο σκάρωνε φοβερό.
Ἐκεῖ ποῦ ζοῦσαν πρῶτα Νεράδες,
καὶ τραγουδοῦσαν τραλλῆς Μαινάδες
ἔπεφταν βόλια τόρα χιλιάδες,
ποῦ κάθε γκρέμιζαν ἐκκλησιά·
κ' οἱ οὐρανοὶ τῆς οἱ μυρωμένοι,
ποῦ δὲν ἐγνώριζαν συννεφιά,
εἶχαν γιὰ νέφη μαύρη καπνιά,
ποῦ κάθε χώρα σκόρπαιε καμένη.

—Χρόνια τόρα ἔξη, ἢ βάρβαρη Ἀσία
τῆ δόλια χώρα νὰ πλημμυρεῖ,
ποῦ τὰ παιδιὰ τῆς, λίγα μὰ ἀνδρεῖα,
δὲ λογαριάζανε τῆ ζωή.
Νὰ βλέπεις, χρόνια, τὸν Ἰμπραῖμη
ποῦ ἀχόρταγου εἶχε σφαγέα φήμη,
στὴν Πελοπόννησο σὰν τ' ἀγρίμι
νὰ πέφτει, ὅπου εὔρει βιδὸ γι' ἀρπαγή.

29

χωριά απτή ρίζα νά τὰ χαλάει
κι ἀφοῦ ξεράνει κι αὐτή τή γῆ,
νά στέλνει, δείγμα ἀπὸ τὴ σφαγή,
κεφάλια, δῶρα γιὰ τὸ σαράι.

3

Ἦρθε πιά τώρα ὁ καιρός. Νὰ εἰν' ἐκεῖ τὸ λευκὸ Ναυαρίνο,
[γελά.
ποῦ μὲ τὶς κόνικινες στέγες καὶ τ' ἄσπρα του σπίτια
Πάνω σὲ λόφο γεμτὸ μέσ' στὸ πεῦκὸ καὶ μέσα στὸν πρίνο
μὲ τὸ καλὸ του λιμάνι, στὸν ἔμορφο κόλπον ἐκεῖνο,
ἔπου ἀγκαλιάζει ἐχθρικών δύο στόλων καράβια πολλά.

[νάζου
Νάτοι κ' οἱ δύο! Τὰ νερά ἀπὸ τὸν ἔγκο τους βαρυστε-
[πιούν
ἔτοιμα καὶ τὶς φωτιές τους νὰ σβύσουν καὶ τὸ αἷμα νὰ
τοὺς δύο ἐχθροὺς οἱ θεοὶ των θαρρεῖς, σὲ παράταξη βάζουν:
δῶθε σὲ σχῆμα σταυροῦ τὰ μεγάλα καράβια ἀραδιάζουν,
σὲ μισοφέγγαρου σχῆμα τοῦ Τούρκου τὰ πλοῖα λιγοῦν.

Δῶθε ἢ Εὐρώπη· αὐτὴ ποῦ τὰ χέρια της τώρα πιά λύνει
κ' ἔχει τὰ θεόρατα πλοῖα σὰν πύργους σὲ κάστρα παλιά.
Ἡ Αἴγυπτος κειθε, πὲς ἄλλη Τουρκία ποῦ ζοῦν Βεδουῖνοι.
Τοὺς μισορήμαζε πρὶν ὁ Δουκέν. Μόλον τοῦτο ἔχει μείνει
καὶ πάλι ἀπείραχτη τῶν γερακιῶν ἢ κακούργα φωλιά.

30

4

Ἄκουτε βροντές! Τὸ χαλάει πλακόνει
καιρὸς ν' ἀκουσθεῖ κι ἀπὸ μᾶς τὸ κανόνι.
Παιδιά ὑπομονή, εὐὲ χρειάζεται βιά.
Ἐμπρός! καὶ τὸ χάρο καθένα ἄς βροντήσει
πλευρὸ, μὲ τὸ σίδερο φλόγ' ἄς σκορπίσει
στοῦ ἐχθροῦ τὰ καράβια νὰ πιάσει φωτιά.
Ἡ ἀρμάδα του πιά τὰ νερά της νὰ χάσει,
στοὺς βράχους ἐπάνω νὰ πάει καὶ νὰ σπάσει,
στὶς πέτρες ποῦ κύματα δέρνουν πλατιά.

Ἢ πόλεμος τώρα κορόνει, βοῖζει.
Ἢ κόσμος χαλνᾷ καὶ βροντᾷ καὶ καπνίζει
κ' ἐκεῖ ποῦ χτυπήσουμε ὁ χάρος πετᾷ.
Καὶ μέσα στὶς φλόγες, στή ζάλη, στὸν κρότο,
ξεφτέρει προφταίνει ἐλαφρὸ τὸ μπουρλότο,
στὰ νύχια γραπώνει τὸ σκάφος γερὰ
καὶ δίπλα κολλῶντας, σὰ νῆταν τσακάλι,
ποῦ ἐλέφαντα τρώει δαμασμένο ἀπ' τὴν πάλμη,
τὶς τρεῖς του κουβέρτες μαζὺ ροκανᾷ.

Μπρός! Δόστε τους τράκο! Κρεμοῦνται ἀπτὰ ξάρτια,
πηδοῦν στὰ σχοινιά καὶ γλιστροῦν στὰ κατάρτια
καὶ ξάφνω τὸ πλοῖο τοῦ ἐχθροῦ πλημμυροῦν.
Ἡ πλώρη κουτρᾷ καὶ δαγκάνει τὴ πρύμη·
βοή καὶ κακό! γίνονται ἐλα μιά ζύμη,

31

πεζοί που νά βγούν στη στεριά λαχταρούν
και ναύτες που σκύβουν βάρια στα κουπιά τους·
και τὰ γιαταγάνια τους και τὰ σπαθιά τους,
αντάμα σαρκίικα και κρόνη βαρούν.

Νά, τώρα πιά σμίγουν άντένες μ' άντένες
κι άξίνες με σχίζες μακριές κι άναμμένες,
μαζί όλα χτυπούν και χτυπιούνται γερά.
'Ο χάρος στα πλάτη του πέλαγου στέκει !
Τι μαύρη σφαγή, τι μεγάλο πελέκι !
Τά πλοία, στρατόπεδα μέσ' στα νερά,
με χίλια κανόνια για μιās λαβωμένα,
μ' άσκέρι και ναύτες μαζί, τσακισμένα
βουλιάζουν και πάνε στα βάθη τὰ ύγρά.

5

"Ω! τι κακό ! ήταν στη στενή στεριά πιά δέ χωρούμε
στο διάπλατον ώκεανό πάμε ναί πολεμούμε.
Τραντάζει ή γή, τὰ χώματα σά νοιώσουνε τή μάχη,
μά ή θάλασσα ή περήφανη τούτα παιχνίδια τάχει·
σε νικημένο ή νικητή τὰ σπλάχνα της άνοίγει,
κῦμα τήν πάλη πνίγει.

Για ίδες ! ένω τής 'Αραπιās ή άρμάδα πολεμάει
τ' άνίκητα καράβια μας κι άνόητα τους ξερνάει
τήν άφρισμένη λύσσα της στα μαύρα τους πλευρά,
τούτα, δράκοι περήφανοι, σου άνοίγουν με γαλήνη
τὰ φλογερά τους στόματα και τὸ καθένα χύνει
τὸ θάνατο άπτήν μπάντα του με τάξη και σειρά.

32

"Όλα κορόνουν. Τά νερά με στάχτη, χιονισμένα.
Παίρνει καπνὸ από τ' άρμπορα ή άγέρας τ' άναμμένα,
τις γέφυρες τὰ φλόγινα γεφύρια πλημμυρούνα,
φλόγες βουβά στα σωθικά του καρδιού γλιστρούνα
κι άνοίγουν δρόμο στα νερά και τὸ πλευρό του γέρνει
στο κῦμα, που τὸ δέρνει.

Πιάνει φωτιά και του πασά ή περήφανη φεργάδα,
πύρωσαν τὰ κατάρτια της και καίουνε σά λαμπάδα·
τούς ναύτες μέσ' στα δίχτια της ή φλόγα τώρα πιάνει,
τήν πρύμη της τή θεόρατη με πύρινο στεφάνι
τήγε στολίζει· ή λάμψη της τὸς ούρανοὺς θαμπώνει
και με καμάρι, διάπλατη, στο κῦμα άπάνω άπλόνει.

6

Ποῦ εἶν', 'Αράπηδες, οἱ στόλοι,
τὸ τρανὸ τὸ ναυτικό,
ποῦ με τόσο ἐγυροβόλει
ναυτοθέμι και κακό ;
Τὰ καράβια ποῦ άρματόναν
οἱ άπιστοι και καμαρόναν
και φτερά στα νύχια άπλόναν
τῶν γοργῶν πυρπολικῶν ;

Ποῦ οἱ άντένες, οἱ χιλιάδες
και τ' άρένια τὰ γερά,
ναυαρχίδες και φεργάδες;

33

3

Δέτε ἀρμάδα μιὰ φορά!
τὸν κατήφορο πιά παίρνει,
τὰ χαλάσματά της σέρνει
καὶ ψυχομαχᾶ καὶ δέρνει.
Σὰν τὸ δράκο, τὰ νερά.

Τ'ἀλγερίνικα τηράει
ὁ πασᾶς ποῦ τᾶχε ἀξιά,
τὸ καθένα πῶς σκορπάει
καὶ τὸν πιάνει ἀπελπισιά.
Τὸ ψηλὸ φωτιά ἀγκαλιάζει
τὸ καράβι, ποῦ ταράζει
τὸν ὠκεανὸ καὶ μοιάζει
σὰν τὴ φυσικοθαλασσιά.

Ἄέ ! χτυπιοῦνται ραγισμένα
στὰ ὠργισμένα τὰ νερά·
μὲ κατάρτια τσακισμένα
παραδέρνουν, σὰ νεκρά,
θεόρατες καραβομάννες,
τρεχαντήρια καὶ νταρντάνες,
ποῦ κεφάλια στίς σουλτάνες
κι ἄνθη φέρναν μιὰ φορά.

Πᾶνε, πέταξαν στὰ οὐράνια
κ' οἱ σαίτες οἱ γοργές
ποῦ γυρίζανε τὰ ὀγλάνια
τίς νυχτιές μὲ ξαστεριές.

Οἱ γολέτες πᾶν· τίς ζώνουν
φλόγες, τὰ σκαριά πυρόνουν
καὶ στὸ κῶμα μέσα λυόνουν,
μὲ θαμπές ἀναλαμπές.

Πάει τὸ κότερο, ἔγρια μέλα,
ποῦ σινιάλο ἔχει μακρὸ,
ποῦ πετᾶ καὶ τρέχει ἀπ' ὄλα
τὰ πλεούμενα ἀλαφρῶ·
κ' ἡ φρεγάδα ποῦ στὸ μπάττη
τὸν τρελλὸ ἂν πιαστεὶ φευγάττη,
μὲ τὴ γάμπια τὴ χιονάτη
ξαπολυέται μὲ βοή.

Πάει κ' ἡ σακολέβα, πάει,
ποῦ μὲ τ'ἄσπρο της πανί
πεταχτὴ χαμογελάει
κ' ἡ ψαρόβαρκα ἡ γυμνή.
Πάει τὸ μπάρκο μέσ' στὰ φύκη,
ποῦ τὰ ξάρτια του κι οἱ κρῖκοι
ρυάζουν, σὰν ἀρματοθήκη
ποῦ ἄνεμος τὴν ξετινᾶ.

Πάει κ' ἡ πέννα, ποῦ λατῖνι
τὴνε κάνει φτερωτή·
γιὰ τίς ἀρμυρὲς ξεκίνει
λαγγαδιὲς καμαρωτή·
κ' ἡ βαρκοῦλα πάει στὴ ζάλη,
ποῦ σὰ σπίθα στὴν ἀγκάλη

τοῦ γαλάζιου, στ' ἀκρογιάλι,
λαμποκόπασε κουνιστή.

Τὰ τρικουόβερτα πιὰ πάνε,
τ' ἀργονίκητα βουνά·
πιὰ οἱ βασιέλες δὲν κοτάνε
ν' ἀρμενίσουνε ξανά.

Πᾶν καϊκία, σὰν ἀγέρες
καὶ μαοῦνες καὶ μπρατσέρες
καὶ τομπάζες καὶ γαλέρες
δὲν τίς βλέπεις πουθενά.

Πᾶν βομβάρδες ποῦ ξεσχοῦσαν
τὰ χωράφια τ' ἄλμυρά.
μιὰ ἀνεβαίνουν, μιὰ θουτοῦσαν
μὲ βοή μές' στὰ νερά.
Δὲν ἐσάρουν πιὰ, γιὰ ἰδέ τες,
κανονιέρες καὶ κορβέτες
καὶ λαντσόνια καὶ γολέτες
μισοφέγγαρο μὲ οὐρά.

Ὅλα πᾶν σκάφη πελώρια,
ἄσχημα, στραβά, βαριά
ποῦ λερόταν τὰ πανώρια
τοῦ Διγαίου Πέλαγου νερά.
Στάχτη γένηκαν καὶ θρίμμα·
πάνω τὰ πετᾶ τὸ κύμα,
μὰ ἀπὸ τ' ἄστρα πάλι μνήμα
βάθη βρήκαν ἄρμυρά . .

Ἦσυγία ! ὄλα χαθήκαν ! ὄλα θούλιαξαν στὸν πάτο !
τόρα πιὰ ὁ ἄφρὸς σκεπάζει τὸ κατάρτι τ' ἀψηλό·
γέλασε καὶ τοῦ σουλτάνου τὴν ἀρμάδα τὸ βαρβάτο
κύμα, καὶ ψυχομαχάει τσακισμένη στὸ γιάλο·
μερικὲς γυμνὲς γολέτες, βάρκες κ' ἑλαφρὰ καϊκία
μοιάζουν πάνω στ' ἀκρογιάλι θαλασσοδαρμένα φύκια.

Νικηταί ! τοὺς ἀραπάδες τοὺς ἐτρίψαμε τῆ μύτη·
βάζει ὁ ἀληθινὸς Θεὸς μας κάτω τὸν ψευδοπροφήτη·
τόρα χάρη μᾶς ζητοῦνε κ' οἱ τύραννοι κ' οἱ φονιάδες
καὶ γλυτόνουν τὴν Ἑλλάδα χριστιανοὶ πιὰ βασιλιάδες.

[πλευρὰ

Τόρα ἢ Ἑλλη τίς πληγῆς της γιαίνει, ποῦχε στὰ
κ' ἔξη χρόνια σὲ μιὰ μέρα πληρωθήκανε γερά.

Οἱ λαοί, τόρα καὶ χρόνια, σὲ θρηγούσανε μονάχοι:
»Κρίμα Ἑλλάδα! Ἑλλάδα κρίμα! Δέ σου μένει πιὰ πνοή,
κάθε μέρα ἀδυνατίζεις, ἀπτις φλόγες καὶ ἀπτιή μάχη·
τῆ μαρτυρική σου, Μάννα, γιὰ νὰ σώσουμε ζωή,
ἐζητούσαμε τοῦ ἀκού κήρυγμα ἀπὸ τοὺς παπάδες,
ἐζητούσαμε τοῦ ἀκού στόλο ἀπὸ τοὺς βασιλιάδες.

»Κουφοὶ πάντα οἱ βασιλιάδες, οἱ ἄμβωνες δὲν ἀντηχοῦνε·
στ' ὄνομα καὶ στὰ δεινά σου μόνο οἱ ποιηταὶ πονοῦνε.
Τοὺς ζητούσαμε τῆ δόξα, τὴν παλληκαριά νὰ ντύσουν
μέσ' σὲ λευθεριάς πορφύρα καὶ ὄρφανή νὰ μὴ σ' ἀφήσουν
νὰ πεθάνεις στὸ σταυρό σου. Κάποιο σταύρωσαν λαό . .
Τὶ τοὺς μέλλει σὲ πιὸ πάνω τὸν ἐσταύρωσαν σταυρό ;

»Ρήμαζαν πιά κι'οί θεοί σου· Παρθενῶνας καὶ Θησεΐα,
κάστρα, μὰ καὶ τῶν παλιῶν σου πόλεων οἱ σκελετοὶ
ἔπλα γένηκαν στὰ χέρια τοῦ ἄπιστου, πᾶνε θυσία.
Τὰ πελώρια τους κανόνια ποῦ μιλιὰ ἔχουν τὴ βροντῆ,
πάνω στὸν ἐχθρὸ ξερνοῦσαν ἀπὸ τὰ στενὰ τῆς Ἑλλάης
σφαίρες ποῦ εἶσαν τιμημένο, παλιὸ μάρμαρο Πεντέλης.

Τὰ μοιρολόγια πᾶψτέ τα καὶ πάρτε πιά τὴ λύρα !
Χαρᾶς κραυγὴ ἀπ'τὸν Ὀλυμπον ὡς'πέρακει στὴ Θήρα.
Ἄπὸ γαλάζιον οὐρανὸ πιδ ὄμορφο δέτε μαῦρο !

[Ταῦρο
Γκρεμίστηκε ὁ παλιότουρκος ὁ κολοσσὸς στὸν
εἶνε ἢ Ἑλλάδα λεύθερη καὶ μὲ χαρᾶς ὠδῆ
τὸ Ναυαρίνο ὁ Βύρωνας στὸν τάφο τραγουδεῖ.

Χαῖρε βασίλισσα τρανὴ καὶ ναυτοπούλα Ἄγγλία !
Δόξα στοῦ Τσάρου τὸν ἀητὸ ποῦ κόσμους δυὸ τηρᾶ
καὶ στὰ χρυσὰ τὰ κρινά μας, ποῦ λάμπουνε, Γαλλία !
Ἡ Ἄγγλία χέρι σουῖδοσε, σὲ βάζει στὴ σειρά·
τὸ Ναυαρίνο καὶ τίς δυὸ τώρα πιά σᾶς φιλιώνει
κ' ἢ δόξα σου στὶς φλόγες του καὶ πάλι ξαναγιόνει.

Νὰ κ'ἢ Αὐστρία! τὴ βλέπετε; Νάτην! δὲν εἶνε ἐκείνη;
Ἵχι μαζύ μας ! πέρα ἴκει στὸν Τοῦρκο χέρι δίνει.
Στοὺς χριστιανοὺς σὲ γύρευαν καὶ σένα στὰ χαμένα,
μὰ τὸν ἀητὸ σου βλέπουμε νὰ κρύβει ντροπιασμένα,
τίς ἄπιστες καὶ μοχθηρὲς διπλές του κεφαλές
ἀνάμεσα σ' ἐνὸς πασᾶ τίς ἀλογουρές.

Αὐστρία, ἐκαὶ σὲ ταίριαζε! Καθένας σὲ θεωροῦσε,
πρὶν τοῦ Ἰμπραήμη νὰ φιλεῖς τὴ βάρβαρη ποδιά.
Ἐεγύμνονες σὺ τοὺς νεκροὺς ποῦ τοῦτος ἐσκορποῦσε·
μαζύ μὲ τοὺς εὐνούχους του, ὦ σκιάδα στὴν καρδιά,
τὸν θαύμαζες σὰν ἔκαιγε τίς χῶρες στὴν ὀργγί του
κ' ὕστερα μέσα στὸ αἷμα τους ἐσβήγα τὸ δαδί του.

[λαμπράδα.
Οἱ φλόγες του εἶχαν πιδ πολλὴ κι ἀπ' τὴν αὐγὴ
Μὰ τώρα ἔταν οἱ φλόγες μας τοῦ κάψαν τὴν ἀρμάδα,
ποῦ τὸ Μισίρι ξέρασε, καταραμένα πλοῖα,
τὰ μάτια σου ἀνοιξε καὶ ἰδὲς, ἐκφυλισμένη Αὐστρία,
καὶ πές μας πῶς ἢ τορινὴ σοῦ φάνηκε φωτιά ;
Ἄπτις δικές του πιότερο δὲ λάμπει στὴ ματιά ;

23 Νοεμβρίου 1827

ΑΛΛΑΓΜΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΦΤΗ

Hierro, dispierta te !
Ἰσπανικό.

Σηκωθείτε πολεμάρχοι ! γιὰ τὸ Μωχαμέτη ἔμπρός !
Τὸ λιοντάρι ποῦ κοιμόταν, τὸ δαγκάνουν σκύλοι, ἔχθρὸς
ποῦ κεφάλι ὀρθὸ σηκώνει. [παιδιά,
Μπρός, τσακίστε τοὺς ἀπίστους, τοῦ Προφήτη ἔσεῖς
ποῦ μὲ τὸ κρασί μεθῶντας κοντυλοῦνε κι ἀπὸ μιὰ
παίρνουνε γυναῖκα μόνη !

Χαλασμοὶ στοὺς βασιλιάδες καὶ στὴ μισητὴ Φραγκιά!
Τρέξτε μπένδες, σπαχήδες, μέσ' στῆς μάχης τῆ φωτιά
μπάπτε, ρίχτε τὰ σπαθιά σας,
τὰ σαρίκια καὶ τὶς ἄγριες τῶν κεράτων σας βοὸς
καὶ τὰ τρίγωνα ζεγγιά σας, σὰ λεπίδες κοφτερές
καὶ τὰ ὀρθόχητα ἄλογά σας.

[σας νὰ μπεῖ,
Τοῦ Ἐρτογρουλ ὁ γιὸς ὁ Ὀσμάνης μέσ' στὰ στήθια
ποῦ ἄλλος νᾶχει τὴ ματιὰ του κι ἄλλος πάλι τὴν ὀρμη.

Καπετάνιε, ἔμπρός, ξεκίνα !

Θὰ σὲ πάρουμε καὶ πάλι, τρυφερὴ μου Σετινιά,
ποῦ τὰ δώματά σου λάμπουν καὶ μιὰ βάρβαρη γενιὰ
σ' ὀνομάτισεν Ἀθήνα !

21 Ὀκτωβρίου 1828.

Στὴ μουσὸθήρεση κυρία Σοφία Σπανοῦδη.

ΠΕΙΡΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Auxote ! aiente ! volot les pirates
d'Ochali qui traversent le détroit.
Le Capitif d'Ochali.

Φέρναμε γιὰ τὰ παζάρια
ἵκατὸ σκλάβους χριστιανούς,
ποῦ ψαρεύανε κοράγια·
καί, πατῶντας τοὺς γιालοὺς,
ὄμορφες γιὰ τὸ παλάτι
κλέδαμε ἀπὸ τὶς μονές.
Μόλα, κουρσάροι βαρβάτοι !
Στὴν Κατάνη ἀπὸ τὸ Φῆς
ἄρμενίζαμε, ἔγια λέσα,
κι ὡς ὀγδόντα κωπηλάτες στὴ γαλέρα εἴμασταν μέσα.

Νὰ καὶ βλέπουμε μιὰ μέρα
μοναστήρι στὴ στεριά·
ρίχνουμε ἄγκυρ' αὐτοῦ πέρα
κι ἀπαντοῦμε καλογριά,
ποῦ, κουφή στὴ βεῖη καὶ ζάλη
τῶν κυμάτων καὶ σιμὰ
σὲ πλατάνια, σι' ἀκρογιάλι
ἐκοιμότανε βαθιά.

Κ' ἔγια μόλα, ἔγια λέσα,
κὰν ὀγδόντα κωπηλάτες στὴ γαλέρα εἴμασταν μέσα.

Καλογοριά μου, νοστιμούλα,
μή φωνές, με τὸ καλό !
Διέ, φυσᾶ καλὴ νοτούλα
κ' εἶν' τ' ἀγέρι ἀπὸ γιαλό.
Κι ἂν γιασμάκια σου φορέσουν
τὶ χαρέμι, τὶ κελλί ;
Μὰ τὰ τροφαντὰ τοῦ ἀρέσουν
τοῦ σουλτάνου μας πολύ.
Κ' ἔγια μόλα, ἔγια λέσα,
κὰν ὀγδόντα κωπηλάτες στὴ γαλέρα εἴμασταν μέσα.

Θέλει καὶ καλὰ νὰ φύγει
καὶ νὰ πάγει στὸ κελλί
καὶ φωνές μεγάλες μπήγει,
κλαίει, μιλεῖ, παρακαλεῖ.
« Πῶς τολμᾶτε, σεις, Ἐωσφόροι; »
« Ναί » τῆς λέγει ὁ ἀρχηγός.
Τὴν μπαρκάραμε τὴν κόρη
στὸ καράβι μας κ' ἔμπρός.
Κ' ἔγια μόλα, ἔγια λέσα,
κὰν ὀγδόντα κωπηλάτες στὴ γαλέρα εἴμασταν μέσα.

Πιὸ γλυκιὰ εἶτανε κλαμένη
κ' ἔμοιαζαν δυὸ χαϊμαλιὰ
τὰ ματάκια τῆς· καίμενη !
χίλια θάξιζε φλουριά !
« Θὰ πεθάνω » ἔλεγ' ἡ πλάνα .

Τὴν πουλάμε στὸν Ἄγᾶ
κ' ἔγινα τόρα σουλτάννα
καίγη ποῦ εἶταν καλογοριά....
Κ' ἔγια μόλα, ἔγια λέσα,
κὰν ὀγδόντα κωπηλάτες στὴ γαλέρα εἴμασταν μέσα.

12 Μάρτη 1828.

Η ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΗ

*Ακουεσ τὸ κελᾶϊδῆμα τῶν πουλιῶν
μελωδικὸ σὰν τὴν ποίησιν.

Σααβῆς, Γκιουλιστάν.

Ἄχ! ἂν δὲν εἶμουν σκλάβοι
πῶς θ' ἀγαποῦσα τέρα
τούτη τὴν πλούσια χώρα
μὲ τίς ἀκρογιαλιές!
καὶ στὸν οὐράνιο τροῦλλο
τὰ χίλια μύλια τᾶστρα,
ἂν τοῦ σπαχῆ στὰ κάστρα
δὲ στράφταν οἱ σπαθιές!

Μαῦρος νὰ μοῦ χουρδίζει
δὲ θέλω τὴν κιθάρα·
καθρέφτη, σὰν τατάρρα,
δοῦλος νὰ μοῦ κρατᾶ.
Στὸ μακρινό μου τόπο
μακριὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν Ἄδη
μιὰ νιὰ μπορεῖ τὸ βράδυ
μὲ νιοὺς νὰ περπατᾶ.

Μὰ μ' ἔλα τοῦτα ἀρέσω
κάποιο γιὰλὸ ἐκεῖ κάτου·

κρῶα στὰ σύνορά του
δὲ φτάνουν παγερά.
Σύγλια βροχῆ τὸ λουζεῖ
καὶ φτερουγίζει ἡ ζήνα
στὰ χόρτα καὶ στὰ κρῶα,
σμαράγδι μὲ φτερά.

Βασίλισσα εἶν' ἡ Σμύρνη,
ποῦ κάστρο ἔχει κορῶνα·
δὲν κάνει ἐκεῖ χειμῶνα
μόν' ἀνοιξὴ γλυκιὰ.
Στοὺς ὁμορφους γιὰλοὺς της
πλέχουνε τὰ νησάκια,
λὲς κ' εἶνε μπουκετάκια
μέσα σ' ἀνθῶν γιὰλιά.

Οἱ πύργοι της μ' ἀρέσουν
μὲ τὴν τρανὴ σημαία,
τὰ σπίτια της τὰ ὠραῖα
σὰν κοῦκλες κι ἀψηλά.
Μ' ἀρέσει νὰ ρεμβάζω
στὴν τέντα μου μονάχη,
ποῦ σειέται πα' στὴ ράχη
τοῦ ἐλέφαντα ἀπαλά.

Σὲ μαγικὰ παλάτια
σὰ νάμαι, ἀκούω πνιγμένες

φωνές, σὰ μακρυσμένες
καὶ μοῦ χτυπᾷ ἡ καρδιά . . .
μοῦ φαίνεται πῶς σμίγουν
μ' ἀτέλειωτα τραγούδια,
ποῦ φέλνουν ἀγγελούδια
μὲ οὐράνια ψαλμουδιά.

Τ' ἀρώματα μ' ἀρέσουν,
ποῦ μὲ γλυκομεθοῦνε
κ' οἱ κλάδοι ποῦ σκεποῦνε
καφάσι μυστικό.
καὶ τὸ νερὸ στῆ ρίζα
τῆς φοινικιάς παρέκει
καὶ ὁ πελαργὸς ποῦ στέκει
σὲ μιναρὲ λευκό.

Ἰσπανικὸ τραγοῦδι
νὰ λέω στῆ χλόη πάνω,
ἔκει ποῦ κοπάδι πλάνο,
τρελλὸ καὶ γελαστό,
οἱ καλές μου φιληνάδες,
θαρρεῖς, χωρὶς ν' ἀγγίζουν
τὸ χῶμα, φτερουγίζουν,
χορεύοντας συρτό.

Μὰ πιότερο μ' ἀρέσει
τ' ἀγέρι ἔταν θροσιζέι,
τῆ νύχτα, νὰ βυθίζει
τὸ μάτι μου τὸ ὑγρὸ
μέσ' στὸ βαθὺ τὸ κύμα,
ἐνῶ ἡ γλωμῆ σελίνγη
ριπίδι τρεμοχύνει
στὴν ὄψη του ἀργυρό.

7 Ἰουλίου 1828.

ΦΕΓΓΑΡΑΚΙ

Per amica silentia lunae.
Βιργίλιος.

Ἔττανε βιδιά· ἢ σελήνη καθρεφτίζονταν στὸ κύμα.
Κ' ἢ σουλτάνα εἶχ' ἀνεβάσει τὸ καράσι τὸ ἱσκιερὸ
γιὰ νὰ πάρει λίγο ἀγέρα καὶ θωροῦσε τὸ νερό,
ποῦ τριγύρω στὰ νησάκια τ' ἀργυρὸ του κένταε νῆμα.

Ἐάφνω πέφτει ἀπὸ τὰ χέρια τὸ λαγοῦτο της θρηγῶντας·
ἀφηγκριέται· βουδὸς κρότος τῆ βουδῆ ταραίζει ἡχώ.
Τουρκοκάϊκο μὴ νᾶνε ποῦ γυρίζει ἀπὸ τὴν Κῶ,
μ' ἄπιστο κουπί τὴν Ἄσπρη Θάλασσαν ἀργοχτυπῶντας;

Μὴ θαλασσοπούλια μαῦρα, ποῦ στὰ κύματα βουτοῦνε
καὶ διαμάντι ἀπ' τὰ φτερά τους ξετινάζουν τὰ νερά ;
Μὴ σφυρίζουνε τὰ δζίννια στ' ἄστρα 'κεῖ τὰ λαμπερὰ
καὶ τῶν κάστρων τ' ἀκροτείγια μέσ' στὴ θάλασσα γκρε-
[μνοῦνε ;

Τῆ γαλήνη ποῖος ταραίζει τόσο δίπλα στὸ σαράϊ;
Δὲν εἶνε θαλασσοπούλια, ποῦ στὰ κύματα γυρνοῦν,
μήτε πέτρες ἀπὸ κάστρα μέσ' στὴ θάλασσα γκρεμνοῦν,
μήτε μὲ κουπιὰ καίκι, ποῦ ἀργοκίνητο γλιστράει,

μόνο σάκκοι φουσκωμένοι μὲ παράξενο τὸ σχῆμα,
ποῦ πικρὰ θρηγοῦνε· σκύθει κ' ἢ σουλτάνα, καὶ θωρεῖ...
λὲς καὶ μοιάζει κάθε σάκκος ἄνθρωπο ποῦ σπαρταρεῖ...
Ἔττανε βιδιά· ἢ σελήνη καθρεφτίζονταν στὸ κύμα.

7 Ἰουλίου 1828.

ΤΟ ΓΙΑΣΜΑΚΙ

Ἐκίνας τὴν προσοχὴ σου
ἀσθαινοῦσα ἀποφθεοῦσθε
Σοῦζης.

Ἡ ἀδελφή.

Τὶ πάθατε ἀδελφάκια καὶ σκοτίζει
ἔννοια τὰ μέτωπά σας τὰ σκυφτά ;
Γιατὶ σὺν νεκροκάνδηλο φωτίζει
τὸν ὀφθαλμὸ σας ἀγριωπὰ ἢ ματιὰ ;
Γιατὶ ἔχετε ἀπλωμένο τὸ ζωνάρι
καὶ τρεῖς μισοτραδήξατε φορὲς
τὴν κάμα μὲ τὸ χέρι ἀπὸ φηκάρι
κι ἀστράψανε λεπίδες κορτερές ;

Ὁ μεγάλος ἀδελφός.

Σήκωσε τὸ γιασμακι σου σήμερα ; Εἶν' ἀλήθεια ;

Ἡ ἀδελφή.

Ἀδέλφια μου, γυρνοῦσ' ἀπ' τὸ λουτρό μου,
ἀφέντες μου, στ' ἀλήθεια ἀπ' τὸ λουτρό
κ' ἔκρυβα ἀπὸ γκριαοῦρ τὸ πρόσωπό μου
κι ἀπ' ἀρβανίτη μάτι τολμηρό.
Εἶμωνα μέσ' στὴ σέδια καθισμένη,
μὰ ὅταν περνοῦσα μπρὸς ἀπ' τὸ τζαμί,
πλήξη εἶχεν ὁ καιρός, νοτιὰ καμένη
καὶ τὸ γιασμακι ἀνοίγει μιὰ στιγμὴ.

Ὁ δεῦτερος ἀδελφός.

Τὴν ὥρα αὐτὴ ποῖος πέρναγε μὲ πράσινο καφτάνι ;

Ἡ ἀδελφή.

Μπορεῖ νὰ πέρασε . . . Ναί . . . δὲ λέγω ἔχει,
μὰ πρόσωπο δὲν εἶδε, εἴτε μαλλί . . .
Κρυφὰ τί λέτε, ἀδελφία μου, στὴν κόγχη
ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τί κρυφομιλεῖ ;
Αἷμα γυρεύετ' αἷμα! στὴν ψυχὴ σας !
Ἀδελφία μου, δὲ μ' ἔχει ἴδει ψυχὴ.
Ἐλεος ! Θὰ σκοτώσετε ἀδελφί σας
ποῦ εἶνε γυναῖκα μόν' καὶ μοναχί ;

Ὁ τρίτος ἀδελφός.

Ὁ ἦλιος πολὺ κόκκινος βασιλεψεν ἀπόψε.

Ἡ ἀδελφή.

Ἐλεος ἀδελφία ! Ἄν φταίγω νὰ μὴ ζήσω !
Τέσσαρες, Θεέ μου, νοιώθω μαχαιριές !
Ὡ μὴ ! τὰ γόνατά σας νὰ φιλήσω . . .
Τ' ἄσπρο πανί μου πάει κι ὁ φερετζές !
Πιάστε τὰ χέρια ποῦ αἷμα στάζουν· μόνη
τὰ πόδια μου δὲ μὲ βαστοῦνε πιά !
Τὸ μαῦρο του γιασμάνι τώρα ἀπλόνει
ὁ χάρος στὴ σβησιμένη μου ματιά.

Τέταρτος ἀδελφός.

Τουλάχιστο δὲ θὰ μπορεῖς αὐτὸ νὰ τὸ σγκιώσεις!

1 Σεπτεμβρίου 1828.

Στις ἄμοιρες χριστιανές τῶν χωρειῶν
τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡ ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΤΟΥ

* Ἀποστὴ σὺν τῇ θάλασσᾳ.
Σαῖππε.

Ἐβραία μου, λίγο ρήμαξα γιὰ σένα τὸ σαράϊ;
Ἄς ζήσουν οἱ ἄλλες πιά!
Πρέπει, ὅταν τὸ ριπίδι σου γτυπᾶς, ν' ἀκολουθάς:
πάντα μιὰ πελεκιά ;

Ἄνασα πάρε, ἀγάπη μου. Δησιμόνα κάθε σιλάδα.
Σουλτάνα μου εἶσαι σύ·
μὴ μοῦ ζητᾶς κάθε νυχτιὰ στοῦ πάθους σου τὴ λάδα
τὴ δόλια τους ζωή.

Ἄχ ! σὺν τὸ βάλεις στὸ μυαλό, μὲ πιὸ μεγάλο πέθο
στὸ γόνα μου πετᾶς.
Κι ὅταν μὲ βλέπεις πιὸ γλυκὰ στὰ φαγοπότια, νοιώθω
κεφάλια πῶς ζητᾶς.

Ἄπ' ὅλες πιὸ ζουλιάρᾳ ἐσύ, καρδιά ἔχεις σὺν ἀτσάλι!
Κάκια μὴν τις κρατᾶς·
μὴ καὶ τ' ἀνθὶ τοῦ χορταριοῦ δὲ ζεῖ στὸν ἴσκιο πάλι
τῆς τριανταφυλλιᾶς ;

Ἐσένα ἐγὼ δὲν ἀγαπῶ ; Γιατί νὰ σὲ πειράζουν,
σφιγτὰ ἔταν σὲ κρατῶ,
ἂν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μου, ἔλο φωτιά, στενάζουν
γυναῖκες ἑκατό ;

Στὴ σκοτεινὴ τους μοναξιά, ἄστες νὰ σὲ φθονοῦνε,
περνῶντας σὰ νερό· [ἄς ζοῦνε
δικός σου ὁ κόσμος κ' ἡ ζωὴ κι ὁ θρόνος μου! μὰ
κι αὐτὲς νὰ σὲ χαρῶ !

Ἐλος
Ὁ λαὸς ἔπου μὲ προσκυνᾷ, σκλάβος δικός σου εἶν'
κ' ἡ Πόλη αὐτὴ ἡ παλιά,
μὲ μύρια βέλη μιναρὲ, σὸν ἀραγμένους στόλος
σιμὰ σ' ἀκρογιαλιά.

Δικοί σου—ἔχι ἄλλης καμμιάς — σπαχίδες, ποῦ φοροῦνε
σαρίκια σὰ ρουμπὶ
καὶ πάνω στ' ἄτια τρέχουνε σκυμμένοι, ὅπως τραβοῦνε
οἱ ναῦτες τὸ κουπί.

Κ' ἡ Τραπεζοῦντα, ἡ Βάσσα, ἡ Κύπρο ἡ παινεμένη,
μὲ τὶς παλιὰς γραφῆς
καὶ τὸ Μοσοῦλι, κ' ἡ Ἐρζερούμ, ποῦ εἶνε λιθοστρωμένη,
τὸ χρυσοφόρο Φές.

Κ' ἡ Σμύρνη μὲ τὰ νιόφτιαστα σπίτια στὸ περιγιάλι,
ὁ Γάγγης, τρόμος χηρῶν
κι ὁ Δούναβης πεντάστομος, ποῦ πέφτει στὴν ἀγκάλη
τῶν μαύρων τῶν νερῶν.

Μὴ τὶς Φελλάγες τὶς γλωμέες ἢ τὶς Ἑλληνοπούλες
φοδᾶσαι: Ἦ τὶς ματιές,
σὰ σπύθες, ποῦ στὸν ἔρωτα σμίγουν οἱ μαύρες δοῦλες
μὲ τήγρυσσας φωνές ;

Μαυρόστηθες, ροδόμορφες, τὶς ἔχω ἔλας ξεγράψει,
ὦ λατρευτὴ μου Ὁδριά!
Ἄσπρη δὲν εἶσαι ἢ κόκκινη, μὰ ὁ ἥλιος σ' ἔχει βράψει
μ' ἀχιτὶδα μιὰ ξανθιά.

Μὴ στέλνεις ζάλη καὶ κακὸ στὰ ταπεινὰ τ' ἀνθούλια!
χάρου τόσα ἀγαθὰ !
Γιὰ κάθε δάκρυ, ποῦ κυλᾷ τὸ μάτι σου ἀπὸ ζούλια,
κεφάλια ἄς μὴ ζητᾷ.

Θυμήσου τὰ πλατάνια σου, τὴ βάρκα στὸ λιμάνι
καὶ τὰ μοσχολουτρά.
Πρέπουν σουλτάνες στὸν Ἄγα, πρέπουν στὸ γιαταγάνι
μαργαριτάρια ὠχρά !

22 Ὀκτωβρίου 1828.

Ο ΔΕΡΒΙΣΗΣ

“Ὅταν εἶνε πεπρωμένος
εἰς τὸν οὐρανὸν γραμμένος
τοῦ ἀνθρώπου ὁ χαμός,
ὅτι κάμει ἀποθήσκει,
τὸν κρημνὸν παντοῦ εὐρίσκει.
Καὶ ὁ θάνατος αὐτός,
στὸ κρεβάτι του τὸν φθάνει,
ὡσάν ἐδέλλα τὸν βυζάνει
καὶ τὸν θάπτει μοναχός :
Παναγιώτης Σούτσος.”

Μιὰ μέρα Ἄλῃ πασᾶς περνοῦσε.
Κ’ οἱ πιὸ τρανοί, σὰν τὸν θωροῦσαν,
σκύδαν τὸ μέτωπο στὸ χῶμα,
ποῦ οἱ Ἀρβανίτες του πατοῦσαν
κι ἔλοι τους φώναζαν « Ἀλλάα ! »
Μὰ κάποιος ἔξαφνα δερβίσης,
σκυφτὸς μὲ τῶν χρονῶν τὸ βᾶρος,
βγαίνει ἀπ’ τὸ πλῆθος, τ’ ἄλογό του
κρατᾷ ἀπ’ τὸ χαλινὸ μὲ θάρρος
καὶ τέτοια λόγια τοῦ μιλά :

Ἄλῃ Τεπελενιώτη, φῶς στοῦ Ἀφέντη τὰ παλάτια,
ποῦ στὸ Ντιβάνι κάθεσαι στὰ πρῶτα σκαλοπάτια
καὶ τ’ ὄνομά σου τὸ τρανὸ ἀδξαίνει πιὸ πολὺ,
ἄκου, κι ἂν εἶσαι καὶ πασᾶς μὲ τ’ ἄπειρο τ’ ἀσκέρι
κι ἂν εἶσαι τοῦ Ἰσκιουτοῦ Θεοῦ ὁ Ἰσκιος σ’ αὐτὰ τὰ μέρη,
μὰ εἶς ἕνας τρισκατάρατος κ’ ἕνα ἄπιστο σκυλί.

Χωρὶς νὰ ξέρεις πῶς νεκρῶν κανδήλι σὲ φωτίζει,
σὰν τὸ ξεχειλισμένο ἀγγεῖο, ποῦ τὸ νερὸ σκορπίζει,
σκορπᾶς κ’ ἐσὺ τὴν ἄχτρα σου σ’ ἕνα ἄμοιρο λαό.
Δάμπεις ἀπάνω του, καθὼς στὸ χόρτο τὸ δρεπάνι·
μ’ αἷμα καὶ κόκκαλα πηλὸ τὸ ἀψὺ σπαθὶ σου κάνει
καὶ τὸ παλάτι σου μ’ αὐτὸ χρίζεις τ’ ἄμαρτωλό.

Θάρθει κ’ ἐσένα ἡ ὥρα σου. Τὰ Γιάννινα σὰν τρίξουν,
καὶ πέσουν, μέσ’ στὰ ἐρείπια τους τὸν τάφο σου θάνοίξουν.
Ὁ Θεὸς γιὰ σένα ἐτοίμασε μιὰν ἄλυσσο γερή,
κάτω ἀπτοὺς κλώνους τοῦ Σιετζίν, ὅπουνε κρεμασμένες
ἔλο ψυχᾶς ἄμαρτωλές καὶ τρέμουν κολασμένες,
στὴν ἔβδομη τὴν κόλαση βαθιὰ τὴ σκοταρῆ.

Ἡ δλόγυμνή σου ἐκεῖ ψυχὴ τρεμάμενη θὰ φύγει·
ὁ Σατανᾶς τοὺς φόνους σου, κάποιο βιβλίο θ’ ἀνοίγει,
καὶ θὰ διαβάξει· γύρω σου φαντάσματα πολλὰ
θὰ βλέπεις, μέσα στὰ αἵματα πῶς θὰ χοροπηδοῦνε,
περσότερα ἀπ’ τ’ ἀνώφελα τὰ λόγια ποῦ θὰ ποῦνε
τὰ χεῖλια σου, ὅταν ἔλεος θὰ τοῦ ζιγτᾶς δειλά.

Τότε πιὰ δὲ θὰ φθάσουνε τ’ ἀπάτητά σου κάστρα
καὶ τὰ καράβια, ποῦ σκορποῦν στὰ πέλαγα χαλάστρα,
νὰ σὲ γλυτώσουν μὲ βαρὺ κανόνι ἢ μὲ κουπί,
ἀκόμα κι ἂν, Ἄλῃ πασᾶ, σὰν τὸν παλιοεβραῖο,
γιὰ νὰ γελάσεις τὸν κακὸ τὸ διάβολο κι ἂν λέω,
καὶ τ’ ὄνομά σου θ’ ἄλλαζες χωρὶς καμμιά ντροπῆ.

Εἶχε στή γούνα του ἀπὸ κάτω
ὁ βεζύργης ἓνα γιαταγάκι.
ἓνα τρομπόνι γεμισμένο,
ποῦ μιὰ πλατόστομη εἶχε κἀννη,
πιστόλες τρεῖς κ' ἓνα βουδὸ
στιλέτο· ἀφήνει τὸν δερβίση
νὰ πει καὶ τὸ κεφάλι κλίνει
συλλογισμένος· καί, γιὰ δῶρο,
μὲ γέλια βγάζει καὶ τοῦ δίνει
τὸ γούνωμα τ' ἀρχοντικό.

8 Νοεμβρίου 1828.

Στὸ φίλο τῶν Μουσῶν κατ'ἠγηγῆ κ. Δ. Σάργο.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

*Ερωσο.

Τὶ διαλογοῦνται τὰ βουδὰ κύματα, ὅταν φιλοῦνε
τὸ βράχο, ποῦ λαμποκοπᾷ σὰν τὴν ἀρματωσιά ;
σὰ σὲ καθρέφτη, μέσα τους δὲν τὸν καλοτηροῦνε
τὸ θράχο, ποῦ τὰ σπλάγχνα τους σχίζει μ' ἀδαρυσιά,
πῶς ἔχει κάστρο μὲ λευκὰ τείχη πᾶ' στὴ κορφὴ του,
σὰ νᾶν' σαρίκι τυλιχτὸ γύρω στὴν κεφαλή του ;

Τί στέκεται κι ἀπὸ θυμὸν ἀκόμα δὲν ἀνάφτει ;
Λύσσαξε, ρίζου, θάλασσα, σὲ τοῦτο τὸν παλιὸ
τὸν κᾶβο καὶ παράτησε τὸν ἄμοιρο τὸ ναύτη
καὶ φάε τὴν πέτρα, νὰ σειστεῖ, νὰ γείρει στὸ γιαλό,
μὲ τὸ λευκὸ τὸ κάστρο της ποῦ στὰ ψηλὰ κρεμάει,
μπρὸς τὸ κεφάλι, στὰ βαθιὰ νὰ κρεμιστεῖ, νὰ πᾶει!

Πόσον καιρὸ χρειάζεσαι, θάλασσα, γιὰ νὰ ρίξεις
μὲ τοῦ κακούργου τὴ φωλιά μαζί καὶ τὸ βουνό ;
Μιὰ μέρα; χρόνο ; αἰῶνα; Πές, πόσον καιρὸ νὰ πνίξεις
στὸ βουρνωμένο κύμα σου τὸ κάστρο, τὸν γκρεμνὸ ;
Γιὰ σένα, ἄσωστη θάλασσα, εἶναι στιγμὴ τὰ χρόνια·
οἱ αἰῶνες μοιάζουν κύματα στὰ χᾶη σου τὰ αἰῶνια.

Ρούφηξε πιά τὸ βράχο αὐτὸ στὸ κύμα σου νὰ σθῆσει·
πέρασε, ξαναπέρασε στὴ μαύρη του κορφῇ,

τὸ φύκι πρασινόμαλλο τοὺς πύργους ν' ἀσχημίσαι,
νὰ γαίρει μέσ' στὸν πάτο σου βαθιὰ καὶ νὰ γαίρει,
τὸ κάστρο τὸ κακόφτιαστο, νὰ γαίρει σπάγγη, θρόμμια
κι ἀπὸ τὰ τεύχη του νὰ σπᾶ λιθάρι κάθε κῦμα.

Πέτρα σὲ πέτρα μὴ σταθεῖ κι ὁ κόσμος ν' ἀνασάνει
τ' Ἀλῆ πασᾶ τῆς Ἡπείρου τὸ κάστρο τὸ κακὸ
σὰ λείψει· κι ἔταν στοὺς γαλούς ἔπου τοὺς ἔχει νάνει
μέσ' στὰ αἵματα, ἀρμενίζοντας ὁ γούτης ἀπ' τὴν Κῶ,
θὰ ἴδαι νὰ βράζουν τὰ νερὰ σὰ σὲ καταποτήρα,
στοὺς ταξειδιώτες τοὺς βουβούς νὰ λέει: Ἐκί' εἶταν,
[τήρα!

26 Νοεμβρίου 1828.

Στὴ μνήμη τοῦ Ν. Ξενάκη,

τοῦ ὁμοιοπαθῆ ἡμέτη πατοῦ μου.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Ὁ ποιητὴς Ἰωάννης Κωτσογιάννης
Σταθόπουλος, Μασχολιθί.

Οἱ Τούρκοι πέρασαν ἐκεῖ· παντοῦ ἐρημιὰ θανάτου.
Ἡ Χίος ξολοθρέφτηκε· μαῦρο καὶ σκοτεινὸ
εἶν' τὸ νησί μὲ τὰ κρασιά, τὰ μασιχόδεντρά του,
ἡ Χίος ποῦ καθρέφτιζε σὲ κῦμα γαλανό,
δάση καὶ πύργους καὶ γαλούς, ἔπου τ' ἄργῶ γυρονοῦσαν
οἱ νιῆς μὲ τὰ τραγούδια τους καὶ τὸ συρτὸ ἀρχινοῦσαν.

Ψυχὴ δὲ μένει, ρήμαξε. Μὰ ὄχι, ἓνα παιδάκι,
ἓνα ἐλληνόπουλο εἶν' ἐκεῖ, στὰ γκρέμνια μοναχό.
Ἔχει τὰ μάτια θαλασσιὰ, γέρνει τὸ κεφαλάκι
σ' ἀγριοτριανταφυλλιά λευκὴ, ποῦταν γιὰ τὸ φτωχό
σκεπηὴ καὶ καταφύγιο· κι αὐτὴ καθὼς καὶ τ' ἄλλο
γλυτῶσαν ἀπ' τὸ χαλασμὸν ἐκείνο τὸ μεγάλο.

Κακόμοιρο παιδάκι μου, ποῦ στὰ πετράδια πάνω
τὰ ὀλόγυμνα τὰ πόδια σου ματόνεις, τί νὰ κάνω
γιὰ νὰ μὴν κλαῖνε οἱ οὐρανοὶ τῶν δυῶ σου τῶν ματιῶ ;
νὰ φύγει ἀπτὸ γαλάζιο τους τοῦ κλάματος ἡ μπόρα
καὶ νὰ ξανάρθει τῆς χαρᾶς ἡ λάμψη, τί θὰς τόρα,
νὰ ἄρθῶσαι τὸ κεφάλι σου καὶ πάλι τὸ ξανθό ;

Χρυσὸ μοι ἀγέρι τί ζητᾶς, ἐγὼ νὰ σοῦ χαρίσω,
γιὰ νὰ μαζέψω γρήγορα καὶ νὰ σὰ συγκρίσω
σγουρά, πάνω στὸν ὤμο σου τὸν ἄσπρο, τὰ μαλλιά ;
αὐτὰ ποῦ δὲν τὰ μέλυνε τὸ φονικὸ τ'ἄπσάλι
καὶ σκόρπια κλαῖν ἐλόγγυρα στ' ὄραίο σου κεφάλι,
σὰν τὰ κλωνάρια ποῦ θρηνοῦν τριγύρω στήν ἰτιά ;

Σὰν τί μπορεί τῆς λύπης σου τὰ νέφη, νὰ διαλύνει ;
Μὴ τ'ἀνθη σὰν τὰ μάτια σου, μὴν οἱ γαλάζιοι κρῖνοι,
ποῦ ἀνθοῦν στὰ πηγασδόχειλα, τοῦ Ἰράν τὰ σκοτεινά ;
Μὴ τοῦ τουμπᾶ θές τὸν καρπὸ, τοῦ δέντρου ἐκείνου πάλι
ποῦνε πελώριο καὶ σικιὰ ρίχνει τόσο μεγάλη,
ποῦ ὁ καθαλάρης σ' ἐκατὸ χρόνια δὲν τὴν περνᾷ ;

Γιὰ νὰ χαμογελάσεις, πές, μὴ θέλεις τὸ πουλάκι,
ποῦ ἀπ'τὴ φλογέρα πιὸ γλυκὸ σκορπίζει τραγουδάκι
καὶ πιὸ γερὸ ἀπ'τὸ τύμπανο καὶ ζεῖ στὰ περιβόλια ;
Τὶ θέλεις, πέ μου, τὸ πουλί, τὸ φρούτο ἢ τὸ λουλοῦδι ;
Τοῦ λέει τὸ ἐλληνοπούλο, τοῦ λέει τὸ γαλανοῦδι :
« Θέλω μπαροῦτι, βόλια.»

8—10 Ἰουνίου 1828.

Στὴν εἰηγενέστατη Κυρία Ν. Ἡλιάσκου.

ΤΟ ΛΟΥΤΡΟ ΤΗΣ ΣΑΡΡΑΣ

*Les aile et les vent, dans ces boucres s'élèvent,
des feuilles sur son front flottaient les ombres
Alfred de Vigny.*

Ἡ ἀνάμελγ καὶ παιγνιδιάρια
κουνιέται Σάρρα
πάνω ἀπ'τὴ στέρνα τὴν πλατιά,
δεξαμενὴ γιὰ κάποια βρύση,
ποῦ εἶχε γαμίσει
ἔπο τοῦ Ἰλισσοῦ τὴν ρηματιά.

Τὴν κούνια, ποῦ ἐλαφρῆ ἀνεμίζει,
τὴν καθρεφτίζει
τὸ ὑγρὸ καὶ διάφανο γυαλί.
Κι ὅταν στήν ὄψη του σιμῶσει,
νὰ καμαρώσει
τὰ κάλλη της σκύβει ἢ καλή.

Κάθε φορὰ ποῦ κατεβαίνει
καὶ ποῦ διαβαίνει
καὶ τὸ νερὸ ἐλαφρὰ φιλεῖ,
βλέπεις νὰ τρέμει μέσ' στὴ στέρνα,
κάτασπρη φτέρνα
καὶ μιὰ πανώρια κεφαλή.

Τὴν ἄκρη τοῦ ποδιοῦ της χώνει
στὸ ὑγρὸ σεντόνι,
ποῦ τὴ θωριά της τραμοσβεῖ

και τὸ νερὸ τῆ γαργαλάει·
κι αὐτὴ γελᾷει
γιατὶ εἶνε κρύο, ἢ παλαρῆ.

Ἔλα και κρύφου ! μιλιὰ τόρα !
σὲ λίγγιν ὥρα
θὰ ἴδεις, μὲ μάτι φλογερὸ,
ἔπο τὸ λουτρό τῆς ξεννοιασμένης,
γυμνῆ νὰ βγαίνει,
μπράτσα σταυρόνοντας ἀφρό.

Ἄστέρι εἶνε ποῦ τρεμοσθένει,
κόρη ποῦ βγαίνει
μέσ' ἀπ' τὸ διάφανο νερό.
Κυτὰ τριγύρω τῆς! ψυχούλα !
μὰ ἔχει τρεμουλά,
τ'ἀγέρι: σὰ φουσα ἔλαφρό.

Νά τῆν ! κρυμμένη μέσ' στὰ φύλλα,
ἀνατριχίλα
σὲ κάθε ψίθυρο ἀγροικᾶ·
κι ὅταν μιὰ μύγα τῆν ἀγγίξει
πῶς κοκκινίζει !
σὰ νᾶν' λουλοῦδι ἀπὸ ρωδιά.

Κύτα ὅ,τι κρύβει και σκεπάζει
λινὸ και ἀπλάξει·
στὰ μάτια τῆς τὰ γαλανὰ

λάμπει ἢ ματιὰ ἢ φλογέδοκλῆ τῆς.
ἀποσπερίτῆς
μέσ' στὰ γαλάζια μακρονά.

Τὸ ὑγρὸ ποῦ ἀπὸ κορμὶ σφογγίζει,
βροχῆ στραγγίζει.
σὸν ἀπὸ λεύκα ποταμοῦ·
θαρρεῖς πῶς πέφτουν στάλας, στάλας,
σταγιόνες ἄλλες
τ' ἀχνοῦ τῆς μαργαριταριοῦ.

Ἡ Σάρρα εἶνε πολὺ ἀκαμάτα
κ' εἶνε πασπάτα·
ξέννοιασε κι ὄλα τὰ ξεγνᾶ
κ' ἐνῶ τῆν κούνια τῆς κουνάει
μονολογᾷει
και μουρμουρίζει σιγανὰ.

» Ἄχ ! νὰ μὲ κἀνανε σουλτάνα,
ἢ καπετάνα,
θάχα λουτρό πελεκητό,
θάκανα μπάνια μυρωμένα
κ' ὕστερα σ' ἔνα
θάπεφτα θρόνο σκαλιστό.

» Θάχα μία κούνια ἀπὸ μετάξι,
ποῦ εὐθὺς νὰ δρᾷξει
τὸ λιγωμένο μου κορμί:

κ' ἔνα ἀπαλὸ σοφᾶ, ποῦ μῦρο
σκορπᾶ τρυγῶρω
καὶ σοῦρχονται ἔρωτα παλμοί . . .

» Γυμνή θὰ μπόραγα νὰ τρέξω
στοὺς κήπους ἔξω,
στὴν ἰσκιερή τῆ ρεματιά.
Δὲ θᾶχα φόβο ν' ἀντικρύσω,
στὰ φύλλα πίσω,
ματιές ποῦ ρίχτουνε φωτιά.

» Ποιὸς τὰ γυμνὰ μου θὰ ἴδει κάλλη,
πρέπει νὰ βάλει
τὴν κεφαλὴ του στὸ σακκί·
σπαθὶ θὰ βρεῖ χαιντούτη λάβρο
κ' εὐνοῦχο μαῦρο
μ' ἄλοασπρα δόντια παρακαί.

» Θέ νᾶχα ἐλότελα ξεννοιάσει·
καὶ δίχως βιάση,
πάνω σὲ μάρμαρα πλατιά,
ροῦχα ἕς ρημάζανε καὶ σάλια
καὶ τὰ σανδάλια,
τὰ κεντημένα μὲ ρουμπιά.»

Ὅνειρα τέτοια πλάθει μόνη
καὶ δὲν τελειώνει
κι ἔλο κουνιέται σιγανὰ

ἢ κοπελλοῦδα ἢ ξεχνιάρια
καὶ μιὰ πεντάρα
δὲ δίνει ἂν ὁ καιρὸς περνᾷ.

Σκορποῦν στὰ χέρτα δικμαντάκια
τὰ ποδαράκια,
ποῦ πιτσιλοῦνε τὰ νερά·
τὶς πουκαμίσεε τῆς ποτίζουν,
ποῦ κυματίζουν
μέσ' σὲ χαμόκλαδα γλωρά.

Στοὺς κάμπους καὶ στὶς πεδιάδες
οἱ φιληγάδες
βγήκαν καὶ στὴ δουλιὰ πετοῦν·
καλὲς καὶ πεταχτὲς κοπέλλες,
ποῦνε ἔλο τρέλλες,
χέρι μὲ χέρι περπατοῦν.

Κ' ἢ κάθε μιὰ, κείθε περνώντας
καὶ τραγουδώντας,
τὴνε πειράζει γελαστή :
» Δέ την, καλέ ! τί βαρὺ χέρι,
ποῦ μεσημέρι
ντύνεται, μέρα θεριστή ! »

Ἰούλιος 1828

Στις αδελφές μου

Η ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ

Και ἡ γυνὴ καλὴ τῷ εἶδει σφόδρα.
Βασιλειῶν Κεφ. ΙΑ'

Δέ την πῶς περπατεῖ ! στὰ στενὰ τὰ στρατιὰ,
μέσ' σὲ τριανταφυλλιᾶς καὶ σὲ χόρτ' ἀνθισμένα,
καὶ σὲ στάχια ποῦ ἀνθεὶ παπαροῦνα, φωτιά.
Ἐπὶ δρόμους λοξοῦς, μονοπάτια χαμένα
κι ἀπὸ δάση, λειβάδια, λαγγάδια, βουνά,
ὦ ! γιὰ ἰδὲ τὴν παιδοῦλα γοργή πῶς περνᾷ !

Διγερὴ καὶ ψηλή, περπατῶντας γοργά
μὲ καλάθι γεμᾶτο λουλούδια μοσχᾶτα
στὸ κεφάλι, σκορπίζει ζωὴ καὶ χαρά·
σὰ σηκόνει στὴν κόμη τὰ μπράτσα τ' ἀφράτα,
λὰς μακριὰ πῶς θωρεῖς ἀμφορέα λαμπερό
μ' ἀλαβάστρινα χέρια σὲ γκρέμνιο ναό.

Σὰν παιδάκι γελᾷ τραγουδῶντας σιγὰ !
νά την ! τόρα στὴ λίμνη ξυπόλυτη μπαίνει·
πεταλοῦδες ἀπ' ἀνθος σ' ἀνθὸ κυνηγᾷ,
τὴν ποδιά της σηκόνει, τὸ ρέμα διαβαίνει.
Ποδαράκια λευκά, στρομπουλά, τερνευτά,
τὰ πουλιὰ τίς φτεροῦγες θ' ἀλλάζαν μ' αὐτά.

Στὸ χωριὸ ἔταν τὸ σούρουπο πιάνουν γοργά,
(εἶνε ἡ ὥρα ποῦ πᾶει στὸ μανδρὶ τὸ κοπάδι
κάθε ἀρνάκι κουνῶντας κουδοῦνι ἀργυρᾷ
αὐτὴ δὲ βάζει στολίδια μὴδὲ ἄλλο σημάδι·
μόνο ἓνα ἀνθος φορεῖ· μὰ ἔπου πᾶει καὶ σταθεῖ
ὄλοι λὲν πῶς φορεῖ τ' ὁμορφότερο ἀνθί.

Γι' αὐτὴν τῆς Εὐβοίας ὁ Πασᾶς, πῶχει στὴ ^{χρόνια,} ράχη
θὲ νάδινε τὰ πλούτη του, τὸν ἄσωτό του βιό,
τὰ τρίπατα καρδιά του, τὰ βροντερὰ κανόνια,
τίς σέλλες τῶν ἀλόγων του, ποῦ λάμπουν στὸ χρυσό,
τὰ μεταξιά σαρίκια του, τὰ κοκκινοδαμμένα
καὶ τὰ καλὰ τὰ ροῦχά του, τὰ διαμαντοφασμένα.

Θάδινε τὰ πιστόλια του καὶ τ' ἄρματα τὰ χίλια,
ποῦ τρίφτηκε τ' ἀσῆμι τους στὸ χέρι του τ' ἀδρὺ
κ' εἶν' τὰ κοντάκια τους θαμπά· τὰ μαῦρα καρυσφύλλια,
τὸ λιγερό του δαμασκί καὶ, δῶρο πιδὸ βαρὺ,
καίνο τὸ δέρμα τοῦ θεριοῦ, ποῦ ἀπάνω του κρεμάζει
τὴ θήκη, ὅπου μογγόλικες σαῖτες μέσα βάζει.

Τὴ σέλλα του θὰ χάριζε καὶ τὰ πλατιὰ ζεγγιά του
καὶ τὰ φλουριά, μὲ τὸν πιστὸ ποῦ τὰ κλειδιά βαστᾷ
καὶ τίς τρακόσιες σκλάβες του, πῶχει στ' ἀρχοντικά του
καὶ τὰ σκυλιά, ποῦ κόκκινο λουρὶ τὰ συγκρατᾷ·
τοὺς Ἀρβανίτες τοὺς τρανοὺς καὶ τοὺς ἡλιοκαμένους,
μὲ τὰ μακριὰ τουφέκια τους ὄλους ἀρματωμένους.

Μαζί με τὸ ραβδῖνο τους καὶ τοὺς Ἑβραίους ἔλους
καὶ τὴ Φραγκιά, τὸ κίόσκι του τὸ τριανταφυλλί
καὶ τὸν ψηφιδωτὸ λουτρὸ με μολυβένιους θόλους.
Τὸ κάστρο με τοὺς πύργους του καὶ τ' ἔμορφο γιανλί,
τὸ ἐξοχικὸ παλάτι του, ποῦ μέσα σὲ γαλήνης
καθρέφτη, καμαρώνεται στὸν κόλπο τῆς Κυρήνης.

Ὅλα! καὶ αὐτὸ τὸ κάτασπρο καὶ χρυσοχάλινο ἄτι,
ποῦ στὰ μαρμαροστήθια του κυλοῦν, ἀσῆμι, ἀφραὶ
καὶ ζεῖ με τὸν ἀφέντη του μαζί μὲς' στὸ παλάτι.
Τὴν Ἰσπανίδα, στὸ χορὸ ποῦ μπαίνει λιγαρή,
τὸ κεντητὸ σηκόνοντας φουστάνι με τὸ χέρι,
τὴν κόρη, ποῦ τοῦ χάρισεν ὁ μπέης ἀπ' τ' Ἀλγέρι.

Μὰ ἄδικα ὁ πασᾶς ἰδρόνει: ἓνας Κλέφτης μαυρομάτης,
τὴν περήφανη τὴ φτώχεια πῶχει πάντα συντροφιά,
τίποτε δὲν ἔχει δόσει μὰ τῆς πήρε τὴν καρδιά της·
ἔχει ὁ Κλέφτης βιό του μόνο τὸ νεράκι ἀπὸ τὴ βρύση,
τὸν ἀγέρα, τὸ τουφέκι ποῦ ὁ καπνὸς τῶχει μαυρίσει,
τὸ βουνό, τὴ λευθεριά.

14 Μάη 1828.

Στὴν εὐγενέστατη Lady Stavridi

ΠΟΘΟΣ

Ainsi qu'on choisit une rose
dans les guirlandes de Salon,
choisissez une vierge edoise
parmi les lis de vos vallons.
L'insartine.

Ἄν εἴμουν τὸ φυλλάρι τὸ γλωρὸ,
ποῦ τ' ἄνεμου ἢ φτερούγα συναρπάζει,
ποῦ πλέχει στὸ τρεχάμενο νερὸ
καὶ ἔποιος τὸ ἴδει βυθίζει καὶ ρεμβάζει,

θὲ νάφευγα ἀπ' τὸν κλώνο ζωντανὸ
καὶ θάπεφτα, πρὶν ἢ ζωὴ μου σβήσει,
στὸν μπάττη, ποῦ φυσάει κάθε πουρνό,
στὴ ρεματιά, ποῦ τρέχει ἀπὸ τὴ δύση.

Πέρα ἀπ' τὸ μανιασμένο ποταμὸ,
μακρύτερα ἀπ' τ' ἀπέραντα τὰ δάση,
πυὸ πέρα ἀπὸ τὸν τρίσθαθο κρεμνὸ
θάφευγα, δρόμο θάπαιρνα στὴν πλάση.

Τῆς λύκαινας πυὸ πέρα ἀπ' τὴ σπηλιά
καὶ ἀπ' τῶν περιστερῶν τὸ δάσος πέρα·
πυὸ πέρα ἀπὸ τὸν κάμπο, ποῦ ἔχει μιὰ
βρύση καὶ φοινικιὲς τρεῖς μὲς' στὴν ξέρα.

Πιὸ πέρα ἀπὸ τὶς ράγες, ποῦ σκορποῦν
μέσα στὰ στάχια τὴν ἀνεμοζάλη,
κι ἀπὸ τὴν ἄγρια λίμνη, ποῦ σκαποῦν
τσαλιὰ τὸ ἐρημικὸ τῆς τ' ἀκρογιαλίας.

Ἄπὸ τῆ χώρα πέρα τῆ στερφή
τ' ἀράπη ποῦ κρεμᾷ τὸ γιαταγάνι
κ' ἔχει πιότρες δῖπλες στὴ μορφή
ἀπ' ὄσες πέλαο μέσ' στὴ μπόρα κάνει.

Θὰ πέρναγα τῆς Ἄρτας τὸν πυκνὸ
τὸ βάλτο, τὸν τρεμουλιαστὸ καθρέφτη
καὶ τὸ ψηλὸ τῆς Κόρινθος βουνό,
ποῦ πίσω ἀπ' τὶς πλαγιὰς του ἡ Μύκο πέφτει.

Καὶ μὴν αὐγὴ θὲ νᾶκανα σταθμό,
—σὰ μάγια μυστικὰ νὰ μὲ φωνάζουν—
στὴ Μύκο, τὸ καθάριο τὸ χωριό,
ποῦ οἱ μολυβένιοι θόλοι του φαντάζουν,

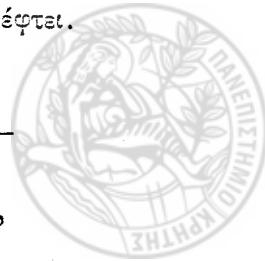
σιμὰ στὴ μαυρομάτα καὶ λευκὴ
παπαδοπούλα, ποῦ ἥλιος δὲ θωράει·
πυρρὸ στὸ παραθύρι τραγουδαί,
στὴν πόρτα τῆς τ' ἀργὸ παιζογελάει.

Καί, φύλλο δόλιο καὶ χαμένο πιά,
θὰ ἐρχόμουν ἀπ' τὸ δρόμο κουρασμένο,
μέσ' στὰ ξανθὰ τῆς νὰ ριχτῶ μαλλιά
—κατὰ τὸ τάμα ποῦχω καμωμένο,—

σὰν τὸν ἐλαφροπάτη, ψιττακὸ
πάνω στὸ χρυσοκίτρινο σιτάρι,
ἢ σὰν τοῦ παραδείσου ἐπωρικὸ
χλωρὸ πάνω σ' ἐλόχρυσο κλωνάρι.

Καὶ πιότρες καμάρι θάχα ἐκαί
στὸ μέτωπό τῆς θρονιασμένο πάνου,
παρὰ κ' ἡ φτέρη ἂν εἴμουν ἡ λευκή,
ποῦ λάμπει στὸ σαρίκι τοῦ Σουλτάνου.

12—21 Σεπτεμβρίου 1828.

Στὴν ἀγγελικὴν ψυχὴ τῆς ἀλπουμόνητης
ἀδελφῆς μου Ἀριάδνης.

ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ

Luenga es su noche, y cerrados
Estan sus ojos pesados.
Idos, idos en paz, vientos alados!

1

Ἄλλοίμονο ! πόσες κοπέλλες
γνώρισα πώχουνε πεθάνει !
Εἶνε γραφτό, κυνήγι θέλει,
κυνήγι ὁ χάρος ὁ σκληρός·
νὰ γαίρει πρέπει τὸ χορτάρι
νεκρὸ στὸ κοφτερὸ δρεπάνι,
πρέπει σὲ κάθε τρελλὸ μπάλο
κάτω ἀπ' τὰ πόδια του ὁ χορός,
δρυσάτα ρόδα νὰ μαράνει.

Νὰ ξεραθεῖ πρέπει τὸ ρέμα,
ποῦ τρέχει μέσα στὸ λαγγάδι
καὶ τὸ γοργὸ τ' ἀστροπελέκι
πρέπει στιγμὴ νὰ λάμψει μιὰ.
Πρέπει στοῦ Ἀπρίλη νὰ καοῦνε
τὴν πάχνη τῆς μηλιάς οἱ κλάδοι
καὶ μαραθοῦνε τ' ἀστερένια
τ' ἄνθη τῆς, ἀνοιξῆς χιονιά,
ποῦ μυρωμένο σκορπᾶ χᾶδι.

72

Εἶνε ἡ ζωὴ ! Ἄπὸ τῆς μέρας
κατόπι, νόχτα γλωμισμένη
κ' ὕστερα ξύπνημα ποῦ φέρνει
στὸν Ἄδη γιὰ στὸν Οὐρανό.
Γύρω στ' ἀπέραντο τραπέζι,
κάθονται μύριοι πεινασμένοι,
μ' ἀφίνουνα, πρὶν νὰ τελειώσῃ
πολλοὶ τὸν τόπον ἀδειανὸ
καὶ πάντα μισοφαγωμένοι.

2

Πόσες εἶδα νὰ πεθαίνουν ! Ρόδα, γριασεμιὰ,
στόλιζαν τῆς μιᾶς τὴν ἔψη· ἄλλη τοῦρανοῦ
κύταζε τὰ βᾶθη, θαρραῖς ποῦ ἄκουε ψαλμοδιά.
Τοῦ μετώπου τῆς τὸ βᾶρος ἄλλη μιὰ τοῦ ἄγνωστοῦ
στὸ λιγνὸ ἀκουμποῦσε χέρι κι ὅπως τὰ κλαδιά,
ποῦ λιγοῦνε, σὰν πετάξῃ τὸ πουλι μ' ὄρμη,
ἔτσι λύγισε ἡ ψυχὴ τῆς τὸ λεπτὸ κορμί.

Μιὰ γλωμὴ, χαμένη, ποῦχε παραμιλητὸ
κ' ἔλεγε τὸ ἴδιο πάντα τόνομα ἡ φτωχὴ.
Μιὰ ξεψύχησε σὰ νάταν ἄσμα φτερωτό,
ποῦ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς λύρας ξεψυχᾷ ταχύ.
Κι ἄλλη μιὰ στὸ σιγανὸ τῆς ψυχομαχητὸ
σὰ χαμόγελο εἶχε ἀγγέλου, ποῦ γοργὰ πετᾷ
στὴ γαλάζια του πατρίδα καὶ μᾶς χαιρετᾷ.

Ὅλες τρυφερὰ λουλούδια, γαίρανε νεκρά,
μόλις ἀνθισαν· ἀλκυόνες, ποῦ μὲ τῆ φωλιά

73

πνίγγηκαν μέσ' στὰ γαλάζια κι άρμυρά νερά·
περιστέρια, που άπ' τὰ νέφη πέσαν στὴ στεριά.
Ἄπὸ νιάτα κι άπὸ χάρη, άγάπη και χαρὰ
φώραγε πλεχτὸ στεφάνι κάθε μορφονιά
και με μάλιστα μετροῦσε κάθε της χρονιά.

Πῶς; πεθάναν; πῶς; ἀλήθεια κάτω άπ' τὴ βαριά
πέτρα πλάγιασαν; ὦ! τόσα πλάσματα στὴ γῆ
μὲ φωνὴ σθησμένη γύραν και κλειστή ματιὰ;
τόσες ἔσδυσαν λαμπάδες, τόσοι μοσχανθοί
ξεριζώθηκαν για πάντα; . . . Θέλω μοναξιά,
μέσ' στὸ δαυος, μέσ' στὰ φύλλα τὰ ξερά ποθεῖ
κ' ἡ ψυχὴ μου ἡ πικραμένη μόνη νὰ χαθεῖ.

ὦ γλυκὰ φαντάσματά μου! Ὅταν τις νυχτιᾶς
μελαγχολικὰ βυθίζω, γύρω μου πετοῦν
στὴν πολλὴ θολούρα μέσα, άμέτρητα σὰ σκιᾶς
κ' ἔρχονται για νὰ μ' ἀκούσουν και με χαιρετοῦν.
Τότε βλέπω μέσ' στὰ δένδρα και στίς κλαδωσιές,
νοιώθω ανάμεσα στὰ φύλλα και στὴ σκοτεινιά,
σάν άχτίδα ν' άχνοφέγγει κάθε τους ματιὰ.

Ἡ ψυχὴ μου με τὴ σιὰ τους, λες κ' εἶν' ἀδελφή.
Πότε περπατῶ μαζί τους, πότε αὐτὲς φτερά
μοῦ δανείζουν και πετοῦμε. Θάνατος, ζωὴ
σύνορα για μᾶς δὲν ἔχουν οὔτε διαφορά.
Τὲ παράδεισου ὄπτασία! τί χαρὰ κρυφὴ!
τὸν εαυτό μου τὸ νομίζω σάν αὐτὲς νεκρὸ
κι ὀλοζώντανες ἔμπρός μου τις νεκρὲς θωρῶ.

Μ' ἔτι σχῆμα τις θελήσω και τις φαντασθῶ
τέτοιες φαίνονται μπροστά μου ῥίγνω μιὰ ματιὰ
και τις βλέπω και τις βλέπω και τις χαιρετῶ.
Και μοῦ γνέφουν «ἔλα πάμε!» Γύρω στὰ πλατιὰ
μνήματα, πιασμένες χέρι, στήθους σουρτό·
μὰ ὁ χορὸς ὡς πού νὰ πάψει γίνονται ἀπὸ μιὰ
κ' ἐγὼ μόνος πάλι μένω μέσ' στὴν ἔρημιά.

Μὰ ἀπ' ὅλες μιὰ ἰσπανίδα! ἓνα ἄγγελο! Σάν κρῖνα
τὰ χέρια εἶχε και στήθια γεμάτα στεναγμούς.
Στὴ μαύρη τὴ ματιὰ της ἔλαμπε μιὰ άχτίνα
κ' εἶχε τὴ χάρη ἐκείνη κ' εἶχε τὰ μάγια ἐκείνα,
πῶχουν τὰ δεκαπέντε χρόνια, χωρὶς καῦμούς.

Δὲν πέθανε ἀπ' άγάπη; τὸ τραφερό της σῶμα
δὲν τόδερναν άγάπης ἢ λύπη κ' ἡ χαρὰ.
Ἡ ἀσκλάβωτη καρδιά της παλμοῦς δὲν εἶχε ἀκόμα.
«Τὲ ὄμορφο κορίτσι» τ' ἄκου' ἀπὸ κάθε στόμα·
κρυφὰ κανεῖς στ' αὐτὴ της δὲν τῶπτε μιὰ φρά.

Ἄχ! τῶν χορῶν ἡ δίψα τὴν ἔφαε κ' ἡ λαχτάρα·
δὸς' της χοροῦς, τραγούδια και πάρ' της τὴν ψυχὴ.
Και μέσ' στὸν τάφο ἀκόμα ταράζεται, ἡ ζουλιάρια,
στὴν ἀστερένια ὀπότεν τῆς νύχτας τὴν καμάρα
σύννεφα στὸ φεγγάρι γυροβολοῦν ταχύ.

Πέθαινε για τὸ μπάλο· σάν κόντευε γιορτοῦλα,
τρεις μέρες και τρεις νύχτες νειρευόνταν χορὸ.

Παιχνίδια, χορευτάδες και μουσική ή παιδοῦλα
στὸν ὕπνο τῆς θωροῦσε κι ὡς ποῦ νὰ φέξῃ ἀνγούλα,
μὲ χάχλανα καὶ γέλια τῆς παίρναν τὸ μυαλό.

Ἔστερα τὰ στολίδια: κοράλια, περιδέρια
καὶ ζῶνες ὅπου κἀναν νερὰ μεταξωτά,
πέπλα ἐλαφρὰ ποῦ μοιάζαν τῆς μέλισσας τὰ φτέρια,
κεντήματα, δαντέλλες ποῦ γέμιζαν πανέρια
κι ἄνθη ποῦ ν' ἀγοράσεις ἀνάκτορο μ' αὐτά.

[διάρες,
Μ' ἄλλες μαζί ἀδελφές τῆς τρελλές καὶ παιγι-
ριπίδι ἀνοιγοκλειῶντας ἔτρεχε στὸ χορὸ
κι ἀνάμεσα καθόταν στῶν μεταξιών τις χάρες.
Πῶς χτύπαγε ἡ καρδιά τῆς ὅταν ἄκουε τις κιθάρες
καὶ τὰ βιολιά, ποῦ παίζαν μυριόφωνο σκοπὸ!

Χαιρόσουν νὰ τῆ βλέπεις μέσ' στοῦ χοροῦ τῆ ζάλη.
Στὴν κεντημένη λάμπαν οἱ τρέμουσες ποδιά
κ' ἡ μαύρη τῆς μαντίλια τὰ δύο τῆς μάτια πάλι
τὰ σκέπαζε, μὰ φέγγαν, ὅπως καὶ στὴν ἀγκάλη
τῆς νύχτας, τ' ἄστρα μέσα ἔπο ἀνάρια συννεφιά.

Κ' εἶτανε πάντα γέλια, χαρές, παιχνίδια, τρέλλες.
Παιδί! τὴν ἐθωροῦσα γλυκὰ καὶ θλιβερά,
γιατὶ ὁ χορὸς δὲν κάνει καλό, χρυσὲς κοπέλλες·
χορεῦει τάφου μοῦχλα στὶς φούστες, τις δαντέλλες
κ' ἡ λύπη ἔροβολάει τριγύρω στὴ χαρά.

Μὰ ἐκεῖνη ἀπ' τοῦ συρτοῦ τῆς τῆ θέρμη ζαλισμένη,
κι ἀπ' τῶν ποδιῶν τὸν κρότο καὶ τὴν πολλὴ βοή,

μὲ τῆς γλυκιᾶς φλογέρας τὸν ἦχο μαγεμένη,
κι ἀπὸ τοὺς πολυελαίους καὶ τ' ἄνθη μεθύσιμένη,
ἐχόρευε, πετοῦσε, λαχάνιαζε ἡ τρελλή.

Μὲ τί χαρὰ πηδοῦσε, ξετρελλαμένη, ὡς πέρα!
θαρροῦσε πῶς γεννιῶνταν ξανά ἀπὸ τὸ χορὸ.
Δὲν ἤξερε ἂν πατοῦσε στὸ γῶμα ἡ στὸν αἰθέρα,
ἂν ἀπ' τις φτέρνες κάτω, τῆς γῆς ἔστραψε ἡ σφαῖρα
ἢ τὸ δαιμονισμένο τῆς θάλασσας νερό.

Μόνο ἔπρεπε — τί κῆμα — σὰ χάραζε ἡ ἀνγούλα
νὰ φύγει καὶ μανδύα στὴ θύρα νὰ ντυθεῖ.
Συχνὰ ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἡ ξένοιαστη παιδοῦλα
μέσ' στὶς γυμνὲς τις πλάτες, στὴν πρωϊνὴ δροσοῦλα,
ριγος στὸ γυμνὸν ὦμο αἰσθανότανε ἐλαφρὸ.

Τὶ μουρμουροδευτέρες πῶχουν τὰ πανηγύρια!
Πᾶνε χοροί, παιχνίδια καὶ γέλια παιδικά.
Ἄντι χοροῦ τραγούδια, τοῦ βήχα τὰ μαρτύρια,
ἀντι χαρές καὶ γέλια, τῆς θέρμης τὰ ντελίρια
κι ἀντι μάτια μὲ φλόγες, σθησμένα καὶ νεκρά.

Πέθανε στὰ δεκαπέντε, λατρευτὴ κ' εὐτυχομένη
κ' εἶταν ὁ χορὸς αἰτία ποῦ μᾶς θούτηξε σκληρὰ
[ποῦ ἄδεια μένει,
μέσ' στὰ μαῦρα. Ἄπὸ τῆς μάννας τὴν ἀγκάλη,

μέσ' στὴν ἀγκαλιά του ὁ χάρος τὴν ἐπῆρε στολισμένη
καὶ σὲ χόματα κρεβάτι γι' αὐτὴ στρώνει παγερά.

Σὲ καινούργια πανηγύρια καὶ σὲ μπάλους νὰ χορεύει
ἔλεγε, μὰ νά σου, ὁ Χάρος τὴν ἀρπάζει βιαστικά
καὶ τὰ ἐφήμερα τὰ ρόδα, ποῦ ἢ παρήνευε εἶχε μαζέψει
καὶ γιὰ τὸ χορὸ τὰ μαύρα τὰ μαλλιά της εἶχε στέψει,
μέσ' στὸν τάφο της ριχμένα μαραθῆκανε κι αὐτά.

5

Ἡ Μαννούλα της ἡ δόλια ! Νά της τώλεε ποιός ! . . .

Μὲ λαχτάρα καὶ μ' ἀγάπη τέτοιο τρυφερό,
ἔθραφε βλαστάρι· πόσες νύχτες γερτή, ἔμπρός
στὸ προσκέφαλό του, φύλαε τ' ἄρρωστο μωρὸ
καὶ νανούριζε στὴν κούνια, μ' ἀγρυπνη ματιά,
τὴν κακὴ ν' ἀποκοιμήσει κλαψοκορασιά!

Ἄχ ! τί τ' ὄφελος ; ποῦ τώρα κοίτεται νεκρή,
σὲ κρεβάτι ἀπὸ μολύδι, μὲ κορμὶ λυτὸ
καὶ τὴν τρῶνε τὰ σκουλήκια τῆ δόλια μικρή.
Κι ἔταν πάλι οἱ πεθαμένοι πιάσουν τὸ συρτό,
κάποια νύχτα τοῦ Γενάρη, στὴν ἀστροφεγγιὰ
καὶ ξυπνήσει μαργωμένη μὲ βαριά καρδιά,

φάντασμα στὸν τόπο μάννας, μπρός της ξεπετᾶ,
τὴ στολίζει καὶ τὴν ντύνει σκοτερῆ στολή
καὶ τῆς λέει : καιρὸς νὰ πᾶμε! καὶ γελᾷ φριχτὰ
καὶ τῆς δίνει στ' ἄχνὸ χεῖλι παγερὸ φιλί·
καὶ τὰ χέρια του, ποῦ εἶν' ἔλο κόκκαλα, βουτοῦν
μέσα στὰ μακριὰ μαλλιά της, ἔπου κυματοῦν.

Καὶ τὴ μπάζει τρομαγμένη στὸν κίβροχορὸ,
καὶ στριφογυροῦν στὰ αἰθέρια, μέσ' στὴ σκοτεινιά.
Στὸ θολὸ ὀρίζοντα πέρα σιγοδραίνει ὦχρὸ
τὸ φεγγάρι, σκαπασμένο μὲ τὴν καταχνιά·
καὶ τῆς νύχτας ἡ ὑπαλλένια Δόξα μὲ θαμπὰς
τ' ἀργυρόκροσσο τὸ νέφος βάρει ἀναλαμπές.

6

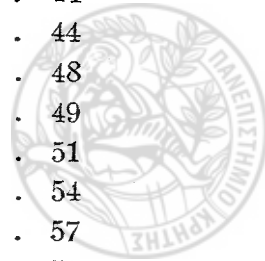
Κορίτσια, ποῦ εἶσθε γιὰ τὸ μπάλο,
μέσ' στὸ χορὸ καὶ τὸ τραγοῦδι
τὴν Ἰσπανίδα θυμηθεῖτε,
ποῦ πᾶει καὶ δὲν γυρίζει πιά.
Ἄλο χαρὲς κι ἔλο παιχνίδια,
τὸ μαγεμένο της χεροῦδι
θέριξε στῆς ζωῆς τὸν κῆπο
ἀδιάκοπα κάθε λουλοῦδι,
νιάτα κι ἀγάπη κι ὀμορφιά.

Ἦ τὴν κακόμοιρη παιδοῦλα !
Ἄπὸ γιορτῆ σὲ πανηγῦρι
ταίριαζε, λές, τῆς ἀνθοδέσμης
τοῦ βίου τοὺς χρωματισμούς.
Τὶ κρίμα βιαστικὰ νὰ πᾶει,
τί κρίμα ἢ ἄτυχη νὰ σύρει!
Κι αὐτὴ, καθὼς τὴν Ὀφηλία
ποῦ εἶχε τὸ βέμα παρασύρει,
πέθανε κόφτοντας ἀνθούς.

*Απρίλης 1828.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
Πρόλογος	7
Κανάρης	9
Τὰ κεφάλια τοῦ σαραγιού	14
Ἐνθουσιασμός.	24
Ναυαρίνο	27
Ἀλαλαγμός τοῦ Μουφτή.	40
Πειρατικὸ τραγοῦδι	41
Ἡ Σκλαβωμένη	44
Φεγγαράκι	48
Τὸ γιασμάλι	49
Ἡ ἀγαπημένη του	51
Ὁ ξερβίσης	54
Τὸ κάστρο	57
Τὸ παιδί	59
Τὸ λουτρὸ τῆς Σάρρας	61
Ἡ Ἑλληνοποδλα	66
Πόθος	69
Φαντάσματα	72

[Handwritten signature]

ΤΙΜΗ

Στην Ελλάδα. Δρ. 3

Στην Πόλη. Γρ. 20

